

vergadering **C124**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 19 januari 2022

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over arbeidsongevallen in de landbouwsector – 978 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over maatregelen voor de aanpak van methaan- en ammoniakuitstoot naar Nederlands voorbeeld – 1012 (2021-2022)	7
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de nieuwe brancheorganisatie Pork.be – 1021 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag naar steun door de varkenssector – 1060 (2021-2022)	9
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stimuleren van 'carbon farming' als onderdeel van het klimaatbeleid – 1027 (2021-2022)	20
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stimuleren van agroforestry in de Vlaamse landbouw – 1034 (2021-2022)	24
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de Wit-Russische importban op Europese groenten en fruit voor de Vlaamse appel-, peren- en tomatentelers – 1094 (2021-2022)	26
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de doorstroom vanuit het landbouwonderwijs naar de landbouwsector – 1102 (2021-2022)	29
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een versterking van de marktpositie van de landbouwer – 1104 (2021-2022)	32
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over stedelijke hitte-eilanden en de ondersteuning van de sierteeltsector – 1176 (2021-2022)	35

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het acute probleem voor korteketenvarkensboeren om hun varkens te slachten – 1216 (2021-2022)	37
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse positie in de Europese eiwitstrategie – 1314 (2021-2022)	40

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over arbeidsongevallen in de landbouwsector – 978 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): We starten met een thema dat mij toch wel nauw aan het hart ligt, de arbeidsongevallen.

Minister, ik wil nogmaals terugkomen op de ontbrekende data wat betreft arbeidsongevallen in de landbouwsector. Collega De Roo en ikzelf stelden hierover al verschillende vragen, ook aan uw voorgangers, mevrouw Schauvliege en de heer Van den Heuvel. En uit het antwoord op mijn laatste schriftelijke vraag van 9 november 2021 blijkt toch dat er nog altijd geen manier gevonden is om eenduidige cijfers te communiceren en daaraan te geraken. We weten niet hoeveel ongevallen er zijn, we weten niet van welke aard ze zijn en we hebben geen duidelijk zicht op de leeftijdscategorieën waarin de ongevallen zich voordoen.

In uw antwoord op mijn eerdere vraag inzake monitoring en gebrek aan cijfers antwoordde u dat het niet de bedoeling kon zijn om nog een aparte monitoring op te zetten en om dubbel werk te gaan doen met het Federaal agentschap voor beroepsrisico's (Fedris), waarvoor uiteraard begrip. Dat kan inderdaad niet de bedoeling zijn. Maar u hoopte wel om meer duidelijkheid te krijgen en ging bekijken of er een aanzet tot oplossing kon komen bij de opmaak van het actieplan welzijn en welbevinden in de land- en tuinbouw. En uit uw antwoord op de vraag van collega Jans, een tijdje terug in deze commissie, bleek dat dit actieplan in de laatste fase zit en dus voorgesteld zal worden.

Het is ondertussen natuurlijk een tijdje geleden dat collega Jans die vraag ook gesteld heeft. Die actie staat ook in uw beleids- en begrotingstoelichting (BBT) vermeld, uiteraard. Ik ben dan ook benieuwd of er intussen een oplossing gevonden is, of dat die alvast in de maak is.

En ik heb dan ook volgende vragen. Bent u bereid om naar een oplossing te zoeken voor het ontbreken van eenduidige cijfers inzake arbeidsongevallen in de landbouwsector? Indien ja, hoe ziet u dat dan zonder nog eens die aparte monitoring te gaan opstarten? En is het probleem mee opgenomen in het actieplan welzijn en welbevinden in de land- en tuinbouwsector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega, voor de vraag.

Het is zeer moeilijk om de data, verzameld door de federale instellingen, te verbeteren. Het opzetten van een nieuw initiatief op Vlaams niveau kan uiteraard, maar we moeten ook de afweging maken: nieuwe bijkomende administratieve lasten die dat kan meebrengen bij onze boeren, wil ik te allen tijden vermijden. Vandaar dat ik op dit ogenblik geen aparte nieuwe monitoring op Vlaams niveau voorzie.

Maar dat neemt niet weg dat we de bestaande cijfers wel moeten opvolgen en ook moeten kunnen overleggen om die te verbeteren. Want die cijfers kennen ook gebreken, daarover ben ik het met u eens. Het is mijn bedoeling om hierover op heel korte termijn ook een schrijven te richten aan mijn federale collega's. Maar vooraleer dat te doen heb ik er de voorkeur aan gegeven dat mijn diensten actief

kunnen zijn op het terrein met acties inzake de preventie van ongevallen. Dus, je hebt de cijfers, maar je hebt ook de effectieve acties.

We hebben het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) inderdaad de opdracht gegeven om in het kader van de opmaak van het actieplan welbevinden te bekijken of we vanuit de deelnemende stakeholders ook heel specifieke aandachtspunten en acties inzake arbeidsveiligheid kunnen promoten, en in het kader van de bevraging hebben we ook bekeken of daar nieuwe aandachtspunten naar boven gekomen zijn. Dat wordt nu allemaal verwerkt en in het actieplan dat voorbereid wordt zullen nieuwe initiatieven moeten genomen worden.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik denk dat het belang van duidelijke cijfers niet genoeg onderstreept kan worden. Het beschikken over cijfers is natuurlijk cruciaal om het juiste beleid te kunnen voeren. Als je een coherent en efficiënt coronabeleid wilt voeren, moet je natuurlijk weten hoeveel besmettingen er zijn, hoeveel mensen er in het ziekenhuis liggen, enzovoort. Dus als je doeltreffend beleid wilt voeren richting vermindering van die arbeidsongevallen moet je natuurlijk weten waarover we spreken en moet je die juiste data hebben – hoeveel, wie, waar – om toch de juiste acties te kunnen selecteren. Nu zijn er cijfers van Fedris, het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV), Prevent, Agri. Uiteraard is elk ongeval in de land- en tuinbouwsector er eentje te veel, en als we die oorzaken goed in beeld hebben, dan kunnen we die ook inzetten op specifieke maatregelen. U spreekt al over die acties. Dat is uiteraard goed, maar hoe meer we over cijfers beschikken, hoe meer we die acties op maat kunnen maken en hoe meer die ook doeltreffend zullen zijn op het terrein. Ik vraag mij nog altijd af of er toch niet meer mogelijkheden zijn om die data op elkaar af te stemmen. En of we dan op die manier ook financiële middelen niet veel efficiënter en veel gericht kunnen inzetten. U spreekt over het schrijven naar uw federale collega's. Daarover ben ik alvast tevreden, uiteraard. Maar ik had natuurlijk gehoopt dat het vandaag de laatste keer zou zijn dat ik die vraag zou stellen, en daar ziet het niet naar uit.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Enkele maanden geleden heb ik ook opgeroepen tot sensibilisering om dit een extra boost te geven. Dataverzameling is een zeer belangrijk aspect, maar we moeten dat met de nodige voorzichtigheid benaderen. Eerlijk gezegd ken ik maar weinig sectoren waar er zoveel kleine arbeidsongevallen gebeuren. Hoeveel land- aan tuinbouwers zijn er niet een vingertopje kwijt? De kans dat dergelijke ongevallen in die cijfers terechtkomen, lijkt me nogal klein. Vaak is dat een gevolg van risicovolle gewoonten, en een gedragsverandering vraagt natuurlijk tijd.

Minister, het is zeer goed om in te zetten op preventie. U hebt al geregeld gewezen op KRATOS, op studiedagen, op belacties, maar die werden niet behouden. Er waren wel acties in de landbouwers en via sociale media. Dat kreeg ik als antwoord op een vraag die ik vroeger stelde.

Minister, welke initiatieven zijn er intussen genomen rond extra sensibilisering, net om die ongevallen een halt toe te roepen en risicovolle gewoontes af te bouwen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Joosen, u hebt gelijk dat goede data belangrijk zijn. In het coronabeleid zetten we ook in op de basisregels: afstand houden, handen wassen, mondkapje. Dat is mijn eerste taak inzake arbeidsveiligheid:

inzetten op kennis en gedragsaanpak bij de betrokken sectoren en de werknemers in de land- en tuinbouwsector.

Ik neem initiatieven voor de dataverzameling, mevrouw Joosen, maar ik hoop dat u begrijpt dat ik geen nieuw monitoringsysteem wil opstarten, maar wel in overleg wil gaan om, waar het mogelijk is, de monitoring te verbeteren.

Collega De Roo, in de najaarsvergadering die ons departement heeft georganiseerd en organiseert, komt het thema arbeidsveiligheid geregeld aan bod. Zelfs deze maand en in februari – dat is niet het najaar, natuurlijk – zijn er nog een aantal studieavonden die heel specifiek gericht zijn op de dierlijke sectoren. Vorig jaar zijn er ook 129 veiligheidsinvesteringen geselecteerd bij het Vlaams Landbouw-investeringsfonds (VLIF), waarvan 65 procent is aangevraagd door jonge boeren. Dat toont aan dat het thema wel op de radar staat bij een zeer breed publiek, wat uiteraard positief is.

De voorzitter: Mevrouw Joosen, heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, uiteraard wordt dit vervolgd. Collega De Roo is bezorgd dat de kleine te veel in beeld zouden komen, maar we hebben vandaag zelfs geen zicht op de grote arbeidsongevallen. Hoeveel, wie, waar, daar hebben we geen zicht op. Voor goede en juiste acties is dat belangrijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over maatregelen voor de aanpak van methaan- en ammoniakuitstoot naar Nederlands voorbeeld – 1012 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): In Nederland is een proefproject lopende om werkbare maatregelen te ontwikkelen voor de reductie van methaan- en ammoniakemissies. Het project heeft de naam 'integraal aanpakken' gekregen. De uitstoot van methaan kan worden gereduceerd door de oxidatie van dit methaan. Het methaan wordt dan omgezet naar koolstofdioxide. Bij dit proefproject werd gebruikgemaakt van een ondergronds biofiltratiesysteem.

Hierbij zorgen methaanoxiderende bacteriën in de bodem dat het methaan omgezet wordt in CO₂ en water. Het gaat om een zeer eenvoudig systeem: aan de ene kant wordt een leiding aangesloten op ontluchtingspijppjes van de externe mestopslag, een mestzak dus, en aan de andere kant op drainageslangen. Dit zorgt ervoor dat het biogas uit de mestopslag ondergronds wordt uitgestoten, waarna de bacteriën hun werk doen.

Uit de eerste metingen van Wageningen University & Research blijkt dat het laag-drempelige systeem, dat beperkte kosten heeft – men spreekt over 600 euro –, de methaanuitstoot uit mestopslag met meer dan 90 procent kan terugbrengen en de ammoniakuitstoot zelfs bijna helemaal.

Minister, dit klinkt interessant, en ik wil u dan ook enkele vragen stellen omdat we in Vlaanderen steeds benieuwd zijn op welke manier we nieuwe technieken die ons kunnen helpen bij het bereiken van doelstellingen, kansen kunnen geven. Hebt u kennis genomen van het project 'integraal aanpakken' uit Nederland? Wat is uw appreciatie van dit project? Lijkt het u zinvol om ook in Vlaanderen dergelijke

proefprojecten op te starten? Welke ondersteuning is beschikbaar voor landbouwers die nu reeds een dergelijk proefproject willen opstarten? Zult u opdracht geven aan het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) om dit Nederlandse project verder op te volgen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Rombouts, het project is ons uiteraard bekend. Het is een mooi voorbeeld van hoe veehouders en wetenschap samenwerken om tot werkbare en praktijkrijpe oplossingen te komen. We weten al lang dat er goede ideeën bij de landbouwers zelf zitten. Het ondergrondse biofiltratiesysteem is daar een heel mooi voorbeeld van.

Het lijkt dus inderdaad zinvol om verder in te zetten op proefprojecten die kunnen bijdragen aan de verdere verlaging van de milieudruk van de landbouwsector. Hierbij is het natuurlijk belangrijk dat wordt vertrokken van de reeds vergaarde kennis en ervaring, zoals die uit Nederland. Ook bij het Expertisecentrum Landbouw en Klimaat van ILVO zijn dit project en deze techniek bekend. Ik kijk dan ook naar de onderzoeksinstellingen en geïnteresseerde boeren om deze kennis verder uit te diepen en uit te testen en, indien mogelijk, toe te passen in de Vlaamse landbouw.

Afhankelijk van de mate waarin nog onderzoek rond deze techniek nodig is, kan eventueel ook een beroep worden gedaan op de subsidiekanalen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO). Hierbij denk ik aan VLAIO-landbouwtrajecten. Ook via het subsidiekanaal European innovation partnership (EIP) - operationele groepen of via VLIF-innovatie zijn er mogelijkheden.

Mijn administratie heeft reeds contact opgenomen met ILVO over dit project, en ILVO bekijkt of en hoe het gevolg kan geven aan dit Nederlandse project in een Vlaamse context.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, dank u wel voor uw positieve antwoord. Dat het in het oog is gesprongen van iedereen, dat is positief en belangrijk voor een nauwgezette en korte opvolging. Het is ook positief dat er mogelijkheden zijn voor de landbouwers zelf om verder te kunnen inzetten op praktijken die ze hebben met een wetenschappelijke ondersteuning, en zo te bekijken of dat eventueel ruimer implementeerbaar is in de sector.

In de komende jaren zal dit alleen maar aan belang winnen en dan zullen de nodige kanalen voor informatie worden bekendgemaakt over hoe we landbouwers in de praktijk samen met wetenschappers vooruitgang kunnen laten boeken en ervaring laten opdoen.

De opvolging vanuit ILVO stemt me zeer positief. We weten dat het een uitdaging is om kennis over wetenschappelijke technieken voldoende snel te kunnen vergaren, om die vervolgens te implementeren. Wilt u dat in de komende jaren nog bijsturen? Soms zijn er ervaringen of technieken op het terrein of in het buitenland, maar het is een uitdaging om die snel erkend te krijgen zodat ze toepasbaar zijn in de bredere sector. Ziet u nog mogelijkheden om dat te versnellen of te versterken?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, onze fractie wil die proefprojecten echt wel ondersteunen. Er wordt vaak gekeken naar ILVO en dat is bijzonder waardevol, maar ik pleit er toch voor om ook de individuele boer de nodige ruimte te geven,

ook inzake reglementering, om hierop in te gaan. We moeten er aandacht voor hebben dat mislukken niet altijd ontmoedigend moet werken. We moeten de kans geven om bepaalde proefprojecten te laten uitrollen en ervoor zorgen dat ze, als het minder of niet goed afloopt, daar niet op worden afgerekend, net zoals in het Nederlandse systeem. Zo worden ze niet ontmoedigd om verder te doen.

We weten dat het de bedoeling is van die proefprojecten om waardevolle resultaten te leveren. De situatie op stalniveau leidt soms tot problemen. Het is dus beter om naar het bedrijfsniveau te kijken, zodat men op een aantal vlakken stappen vooruit kan zetten. Ik pleit er dan ook voor om dit niet louter te bekijken op stalniveau, maar op bedrijfsniveau.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik neem alle suggesties mee. ILVO is uiteraard een beetje logisch, omdat je natuurlijk ook het onderzoek moet doen. We streven ernaar om de kennis en de ervaring die bij onze landbouwers aanwezig is, ten volle mee te nemen in onze beleidsbeslissingen. Je hebt daarbij wel voldoende onderzoek nodig.

Mevrouw Rombouts, ik ga akkoord: hoe rapper, hoe liever. Het is van groot belang om nieuwe technieken voldoende in praktijkomstandigheden toe te passen, zodat we zien welke de reële effecten kunnen zijn op landbouwbedrijven. Dat is de reden waarom we middelen voor onderzoek geven aan ILVO en de praktijkcentra. Als we weten dat de nieuwe technieken goed zijn, dan kunnen we die via de nieuwe ... (*onverstaanbaar*)... die collega Demir moet samenstellen, erkend krijgen. Ook dat moeten we versnellen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, er is eensgezindheid over dat we voor de erkenning wat moeten versnellen. Het onderzoek van ILVO en de praktijkcentra is daarvoor cruciaal. Daar wordt de brug gelegd naar de landbouwers zelf om te testen in de praktijk. Het is belangrijk dat landbouwers de ruimte krijgen om te testen op de werkvloer, en dat we dat in het onderzoek opnemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de nieuwe brancheorganisatie Pork.be
– 1021 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag naar steun door de varkenssector
– 1060 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Vorige week hadden we de heer Fontaine, voorzitter van de voorlopige brancheorganisatie Pork.be, op bezoek in onze commissie. Hij heeft zijn opdracht toegelicht, en dat was meteen een mooie inleiding op de vragen om uitleg die hierover vandaag worden gesteld.

Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dit lijken twee aparte vragen, maar dat zijn ze helemaal niet. Het gaat over de varkenshouderijcrisis, waarin de brancheorganisatie een bijzonder belangrijke rol te spelen heeft.

Die brancheorganisatie Pork.be werd opgericht door het Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Boerenbond, de Belgian Feed Association (BFA) en de Federatie van het Belgisch Vlees (FEBEV). Aan het hoofd komt de directeur van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). De belangrijke doelstelling van deze organisatie is om een duurzame toekomststrategie voor de varkenssector te ontwikkelen.

De sector zit in een crisis, en de oprichting van Pork.be komt er niet toevallig. Mede door de Afrikaanse pest heeft de sector te kampen met handelsbeperkingen. De coronacrisis heeft de markt drastisch gewijzigd en daarbij komt nog de stijging van de grondstoffen. Dit leidde tot grote verliezen binnen de sector, die oplopen tot 35 à 40 euro per varken.

Minister, de collega's zullen wijzen op alle pijnpunten, want we hebben dit hier al meerdere malen aangekaart en ons afgevraagd hoe we dit kunnen oplossen. Zelf hebt u een rondetafelconferentie georganiseerd en uiteindelijk binnen de Vlaamse Regering goedkeuring gekregen om extra financiële steun voor de varkenshouderij te voorzien.

Die financiële steun is welgekomen. Er was wel enige discussie over hoe groot die moest zijn en hoe die moest worden verdeeld. Ook de vergelijking met Wallonië wordt steeds gemaakt. Maar goed, het is belangrijk dat we dit op een goede manier doen. Voor ons is het ook heel belangrijk om te komen tot een structurele oplossing zodat de sector zowel economisch als ecologisch verder verduurzaamt.

De verwachtingen van deze brancheorganisatie zijn heel hoog, aangezien de crisis hoge toppen scheert en maar blijft aanhouden. Iedereen geraakt ten einde raad. Samenwerking tussen de verschillende schakels van de keten en het uitwerken van een gezamenlijke toekomstvisie moeten onze varkenshouders echt wel een nieuwe basis geven.

De organisatie heeft drie inhoudelijke werkgroepen geïnstalleerd: transparantie in de keten, macro-economische modellen voor de toekomst en het instrumentarium dat een brancheorganisatie ter beschikking staat.

Minister, hoe zal de nieuwe brancheorganisatie haar doelstelling uitrollen door middel van de drie werkgroepen? Hebben die werkgroepen al een werkwijze, timing en concrete plannen ontwikkeld? Zijn er al concrete acties bekend die Pork.be wil uitvoeren die moeten leiden tot een verbetering van de positie van de varkenshouders? Kan deze brancheorganisatie als instrument dienen om de samenwerking tussen de schakels in het ketenoverleg te stimuleren en wordt er structureel overleg gepleegd om de probleempunten tussen de verschillende schakels te inventariseren? Zal Pork.be ook regelmatig verslag uitbrengen aan u over de vorderingen van zijn werkzaamheden, zodat we dit op de voet kunnen volgen?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik vind het terecht dat deze twee vragen om uitleg gekoppeld zijn. Misschien hebben ze een andere insteek, maar ze gaan toch over hetzelfde thema. Deze twee vragen werden al half december 2021 ingediend. Mijn vraag was ingediend naar aanleiding van het protest van de varkensboeren aan het Vlaams Parlement. Herinnert u zich dat nog, voorzitter?

Ik wil de vragen van mevrouw Talpe over de brancheorganisatie volledig onderschrijven en ik steun de opstart van de brancheorganisatie, alhoewel ik er

onmiddellijk een bedenking bij wil maken. Ik heb in mijn parlementaire carrière al wat werkgroepen zien passeren. Ik hoop dat de werkgroepen die nu zijn opgestart, snel tot resultaten zullen leiden. Ik onderschrijf wel het opzet van Belpork, laat dat duidelijk zijn.

Minister, ik hoef de situatie van de varkenssector en de oorzaken voor de crisis niet te schetsen in deze commissie. Dat is voor iedereen duidelijk. Op 15 december 2021 hebben we wat gesprekken gevoerd met een aantal mensen die hier stonden te betogen. Het was duidelijk dat ze voor een groot stuk ontevreden waren over de financiële ondersteuning van de varkenssector door Vlaanderen.

Minister, ik ga akkoord met u en mevrouw Talpe en iedereen dat een financiële ondersteuning niet de enige oplossing is. We moeten inderdaad streven naar structurele oplossingen, maar dat zal iets zijn voor de werkgroepen.

Een vraag die het ABS opwierp, was dat in andere Europese landen varkensboeren steviger financieel werden ondersteund dan bij ons. Daarbij werd ook verwezen naar Wallonië, waar de steun groter was dan bij ons. Onze varkenshouders hadden het over een borrelnootje, niet alleen voor wat de hoogte betreft van de financiële ondersteuning, maar ook van de wijze waarop wie werd ondersteund. Blijkbaar was de ondersteuning maar bestemd voor 25 procent van de Vlaamse varkenshouders.

Minister, hoe zit het nu juist met die financiële ondersteuning? Ik heb die vraag al gesteld tijdens de begrotingsbesprekingen en de plenaire vergadering, maar toen is er een en ander misgelopen. Ik was meer een stand-upcomedian dan een parlementslid die een ernstige vraag stelde. Het was wel een leuk moment. Daarom stel ik mijn vragen hier opnieuw.

Ik wil wel een opmerking maken. Een bezorgdheid en verontwaardiging die ik al verschillende keren heb geuit in deze commissie, is dat er zelfs nu met het label Belpork, in bepaalde grootwarenhuizen met voeding, met het varkensvlees wordt 'gebradeerd', zoals we in West-Vlaanderen zeggen. Dat vind ik echt niet kunnen, maar ik hoop dat dit ook ter sprake komt in het ketenoverleg en dat dit die grootwarenhuizen er eindelijk van overtuigt dat het niet de juiste methode is en dat de varkensboeren daar alleen maar het slachtoffer van zijn.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het thema van de varkenshouders is hier al herhaaldelijk aan bod gekomen. Het is ook een belangrijk thema. Ik wil starten met een verduidelijking om geen misverstanden te laten ontstaan. Een brancheorganisatie is geen overheidsorgaan, maar wel een vereniging die de sector-vertegenwoordigende organisaties bundelt, alle organisaties die actief zijn in de keten. De overheid as such zit daar niet in. Dat is de hele keten. We kunnen wel een inspanning doen om die keten samen te brengen, om te zorgen dat die wordt opgericht, om de druk op de ketel te houden, maar het is geen overheidsorganisatie.

U vraagt hoe deze organisatie haar vooropgestelde doelen zal aanpakken, maar ik kan niet in de plaats treden van de raad van bestuur van die organisatie. Ik heb al een aantal keer gezegd dat ik het beter zou gevonden hebben dat die brancheorganisatie er een aantal jaren geleden al zou geweest zijn, omdat dat volgens mij meer slagkracht geeft aan de sector. Nu is het mijn taak om de druk op de ketel te houden.

Wat heeft de raad van bestuur mij meegedeeld? Ik denk dat jullie daar vorige week al uitleg over hebben gekregen, en zo niet krijgt u die nog eens van mij. Om de transparantie voor iedereen te verhogen, geven de ketenpartners voor de eigen

schakel objectieve informatie. Op projectmatige basis zullen concrete initiatieven van de brancheorganisatie die de hele keten ten goede komen, ontwikkeld worden. Voornamelijk wordt samenwerking tussen producenten en tussen schakels in de keten gestimuleerd. Op korte termijn wordt een heroriëntering van de Vlaamse varkensketen voorbereid en een plan van aanpak voorgesteld, gericht op de transitie naar een duurzame, concurrentiële en leefbare varkenssector in Vlaanderen, rekening houdend met internationale ontwikkelingen. De brancheorganisatie brengt de mogelijkheden en knelpunten in kaart om meer toegevoegde waarde voor Vlaams varkensvlees te kunnen creëren. Ik verwijs naar de lokale verwerking van de karkasstukken en de differentiatie van de afzetmarkt.

Wat de verhouding zal worden tussen de brancheorganisatie en het ketenoverleg, moet nog worden uitgemaakt. Het zal in elk geval een goede zaak zijn dat de brancheorganisatie de hele varkenssector laat samenzitten met als doel de verschillende schakels te versterken.

Het ketenoverleg gaat uiteraard over meer subsectoren dan alleen de varkens en speelt zich af op Belgisch niveau, maar het lijkt me a priori een goede zaak dat schakels die zich verenigen in brancheorganisaties, gelijkkluidende standpunten kunnen innemen aan de tafel van het Belgisch ketenoverleg.

Collega's, het moet mij van het hart dat de eensgezindheid en de eensluidende stem vandaag nog altijd ontbreken in het debat. Collega Sintobin verwees naar het einde van de ketting met de prijzen en de prijzenpolitiek, maar je kunt ook verwijzen naar het begin van de ketting en de voedingprijzen. We moeten die keten echt aaneengeschakeld krijgen om het belang van de sector in totaal te kunnen verdedigen.

De oprichting van de brancheorganisaties was een van de acties die werden afgesproken tijdens het sectoroverleg dat ik enkele keren heb samengebracht. Ik breng hen de komende weken opnieuw samen, en daar zullen alle acties, waaronder dus de oprichting en voortgang van de brancheorganisatie, aan bod komen.

Mijn diensten houden ook op bijna dagelijkse basis nauw contact met stichtende leden van de brancheorganisatie.

Collega Sintobin, ik heb gezien dat er een grappig filmpje is over uw act met Kerstmis. Maar het weze u vergeven, en ook mijn slappelachmoment. Het was ook heel laat op de avond, na een heel lang debat. Maar het neemt niet weg dat de inhoud van uw vragen natuurlijk ook mij wakker doen liggen. Wij hebben, zoals u weet, in de regering beslist om voor 16 miljoen euro aan crisismaatregelen te nemen. Ik heb beloofd dat het geld op de rekening van onze boeren zou staan tussen kerst en nieuw. Dat is ook gebeurd. Ik heb daar ook diverse berichten over gekregen.

U kent de samenstelling van het bedrag. Er is een stuk overname van de bedrijfskosten via tussenkomst in de Rendacfactuur. Die maatregel is al uitgevoerd. Een stuk van het budget gaat naar de versterking van de werking van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing. Daarover is uitleg gegeven. 6 miljoen euro gaat naar rechtstreekse steun aan boeren die deelnemen aan nieuwe gedifferentieerde bovenwettelijke lastenboeken. Dat is superbelangrijk, ook in het kader van de export. Er gaat ook bijna 6 miljoen euro via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) naar jonge varkensboeren die een overname hebben gedaan en ook naar bedrijven die inzetten op de toekomstbestendigheid van hun bedrijf.

Collega's, je kunt veel discussiëren over de bedragen, maar je kunt die crisis als overheid niet volledig oplossen. Aangezien onze ondernemingen in de varkenskolom opereren binnen de eengemaakte Europese markt, zijn de mogelijkheden

van individuele lidstaten niet onbegrensd. Dat de Commissie dit 'level playing field' nu in gevaar brengt door individuele lidstaten toch de ruimte te geven om hier een stuk verder in te gaan en dat niet te doen, zoals onze vraag is, op een Europees gecoördineerde wijze, vind ik echt 'not done' en zeer teleurstellend, omdat je zo een inbreuk krijgt op dat gelijke speelveld.

Als de marktwerking faalt, dan moet de overheid corrigeren, laat dat duidelijk zijn. Maar er ligt vandaag ook een verantwoordelijkheid binnen de varkenskolom, en bij uitbreiding bij de hele voedselketen, om die structurele omslag te maken en zelfredzamer te worden. De brancheorganisatie Pork.be, die inmiddels formeel is opgericht, moet die handschoen mee opnemen. Het besef groeit dat de hele ketting vastloopt als er één schakel breekt. Dan staat iedereen aan de kant. Als onze varkensboeren breken, zit iedereen in 'deep shit'. Gedurende anderhalf jaar zal ik de werking van Pork.be ondersteunen ten belope van 200.000 euro. Dat komt bovenop de vermelde 16 miljoen euro.

Er ... (*onverstaanbaar*) ... vergadering in het verschiet. Er zijn zeer intense contacten. Ook binnen de keten en binnen de sector is het echt belangrijk dat er structurele oplossingen worden gezocht.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik heb deze vraag om uitleg al begin december ingediend. Dat was inderdaad de dag van de protestactie. Dat was niet aan elkaar gekoppeld, maar het was wel belangrijk dat we naar de sector luisterden. Het duidt er nog meer op dat de crisis blijft aanhouden. Ik moet maar verwijzen naar de huidige vaststelling van varkenspest in Italië, die ook alweer een impact heeft op de prijzen op de Europese markt. Het blijft maar aanhouden. Ik kan goed begrijpen dat de sector ook bij u geregeld de alarmbel blijft luiden, want we raken er momenteel niet uit. We moeten inderdaad naar een structurele oplossing. Ik heb dat ook in mijn vraag gesteld.

U hebt gewezen op het pijnpunt van de samenwerking tussen de verschillende schakels van de keten en het uitwerken van een gezamenlijke toekomstvisie. Dat moet onze varkenshouders een basis geven. Daar gaat het om. We kunnen inderdaad discussiëren over de financiële steun, en of die wel of niet goed is en op welke manier we die injecteren. Maar daar gaat het finaal over: we moeten richting die structurele oplossing voor onze varkenshouders.

Daar heeft die brancheorganisatie ook echt een heel belangrijke rol te vervullen. Die moet een soort strategisch platform worden, dat ook data verzamelt en mee ondersteunt en analyses maakt. U geeft aan dat dat geen overheidsinstantie is. Uiteraard. Dat weet ik ook wel. Maar wij kunnen inderdaad, zoals u zegt, wel sturen en druk zetten en iedereen met de neus in dezelfde richting krijgen.

Ik wil nog even terugkomen op wat collega Sintobin aanhaalde over de retailsector en de prijzen van de grootwarenhuizen. We horen dan dat een retailer plots de contracten wil openbreken en lagere prijzen wil onderhandelen, precies omdat de varkensprijzen zo laag zijn. Het is ongezien dat men dat doet, terwijl alle andere prijzen van grondstoffen stijgen. Mijn punt is dat de brancheorganisatie en het ketenoverleg daar aan één zeel moeten trekken om dergelijke situaties te gaan vermijden. Dat is de bedoeling van die samenwerking. Ik hoop dat er daar nog wat meer eensgezindheid kan komen en dat men echt een vuist maakt, zodat de sector niet met dergelijke extra zaken wordt geconfronteerd.

Die Europese coördinatie, daar hebt u gelijk in, minister. We hebben dat bij vorige vragen ook al gesteld. Het is echt ongelooflijk dat zoveel landen steun geven aan maatregelen vanuit het Europese niveau en dat dat dan gekelderd wordt door een minderheid. Is er nog enige vooruitgang op dat vlak? Of zit dat volledig strop?

Ik ben ook blij te horen dat er financiële steun is voor Pork.be, los van de 16 miljoen euro die voorzien is voor de sector. Ik denk dat we hen inderdaad echt zullen moeten ondersteunen, zowel in de richting als financieel. Dat is een goede zaak.

En wat tot slot de huidige maatregelen betreft en het gevoel dat de sector op zijn honger blijft zitten, denk ik dat we de maatregelen die we vooropstellen en invoeren, constant moeten evalueren en onder de loep houden, om te kijken of ze wel volstaan en of die centen voldoende rechtstreeks naar de varkenshouders kunnen gaan, om hen individueel te kunnen helpen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, de neuzen staan in deze commissie meestal in dezelfde richting, wat een goede zaak is voor een commissie Landbouw. De neuzen hebben trouwens ook een toegevoegde waarde bij de varkens. Ze zijn in veel landen een geliefd voedsel. Ook bij ons kun je dat krijgen.

De voorzitter: Een delicatessen.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Een delicatessen, inderdaad. We kunnen misschien eens met de commissie zo'n maaltijd organiseren.

Minister, bedankt voor het duidelijke antwoord. Ik wil nogmaals verduidelijken dat wij als fractie achter die brancheorganisatie staan. Samen sterk, zou ik inderdaad zeggen. Collega Talpe heeft gelijk: als de retail de prijzen weer naar beneden doet, sta je als organisatie sterker dan als individuele landbouwer. Dat wil ik zeker benadrukken.

Dat het geen overheidsorgaan is, is natuurlijk duidelijk. Maar het is wel goed, minister, dat u als overheid en als minister ook nauw contact houdt en de werkgroepen opvolgt. Want uiteindelijk zullen er ook wel aanbevelingen komen vanuit die brancheorganisaties, waarvoor misschien ook wel de steun van de overheid nodig is.

Zoals ik in mijn eerste tussenkomst al gezegd heb, weet ik ook wel dat financiële ondersteuning niet de enige oplossing is om de varkenssector uit de crisis te helpen en dat er heel wat andere zaken zijn. Maar het is natuurlijk frustrerend voor varkensboeren om te zien dat in andere landen varkensboeren wel op een andere manier en meer financieel worden ondersteund. U vindt dat ook wel jammer en schandalig en zo meer, maar het gebeurt wel op het Europese niveau, waar u ook vertegenwoordigd bent. Wij willen altijd de eerste van de klas zijn. Wij willen altijd de Europese richtlijnen en regels volgen tot in elk detail, maar als ik dan vaststel dat andere landen gewoon doen waar ze zin in hebben, is mijn vraag of u dat dan ook op de Europese Raad brengt. Wordt dat daar besproken? Worden die landen dan bestraft?

Als wij een richtlijn of een regel niet volgen, komt er meestal een waarschuwing en achteraf een boete. We hebben tal van voorbeelden in de landbouwsector waar het gelijke speelveld tussen de Europese landen waarover we het hebben, er eigenlijk niet is. En het zijn meestal dezelfde landen die afwijken van de Europese regels. Mijn bijkomende vraag is dus dezelfde als die van collega Talpe: wordt dat door u aangebracht op de Europese Raad, minister? En wat zijn dan de resultaten?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Bedankt, collega's Talpe en Sintobin, voor de vragen.

We hebben vorige week Filip Fontaine gehoord over de werking. Ik denk dat dat wel een coherent verhaal was, en ook de manier waarop hij het wou aanpakken en

de afspraken die gemaakt zijn om eerst tussen de partners die nu aanwezig zijn, tot overeenstemming te komen en het intern 'opkuisen' – zo noemde hij het – van de zaken, vooraleer dan met meerdere partners in overleg te gaan, hoewel wij toen ook al gezegd hebben dat Comeos en de retail natuurlijk een heel belangrijke factor zijn in heel het verhaal van de varkens en de varkensprijzen.

Minister, aansluitend op de vragen heb ik een vraag over de impact. We spreken nu al een hele tijd over de varkenscrisis. Het is natuurlijk ook niet de eerste varkenscrisis, maar ze is toch wel heel ingrijpend en duurt ook lang. Hebben u en uw departement enig zicht op de effecten en de impact die deze crisis heeft op onze varkenshouderij? We geven steunmaatregelen, en terecht, om mensen te helpen door deze crisis heen te komen, maar wij horen schrijnende verhalen. Hebt u daar data over? Volgt het departement dat op? Kunt u zeggen hoeveel bedrijven er in moeilijkheden zijn, hoeveel bedrijven eventueel het faillissement hebben aangevraagd, hoeveel bedrijven verkocht zijn aan bijvoorbeeld veevoederproducenten en zo verder? Is dat iets dat opgevolgd wordt? Kent u de impact op die sector? Dat is toch wel een noodzaak om te weten waar er steun nodig is en wat de effecten zijn. Wat is de impact die zo'n crisis op de sector heeft?

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank aan de collega's voor het stellen van de vragen. De crisis in de varkenssector houdt ons letterlijk wakker. Die houdt de varkenssector wakker. En die houdt hopelijk ook de parlementsleden in deze commissie wakker.

Financiële maatregelen zijn natuurlijk maatregelen op korte termijn. Ik begrijp de vraag van de sector absoluut. De steunmaatregelen zijn nodig, maar ze veranderen niets structureels. Als we het over één ding in deze commissie wel eens zijn, dan is het toch dat er veel meer nodig zal zijn dan dat om een omslag te maken. Fundamentele keuzes dringen zich op. Er moet echt een toekomstperspectief uitgezet worden voor die familiale bedrijven die onze varkenssector zijn in Vlaanderen.

Ik ga zeker niet beweren dat dat een evident parcours zal worden, maar het is absoluut broodnodig en dus is de oprichting van die brancheorganisatie een goede zaak en een belangrijke stap. Maar ze hebben absoluut veel werk op de plank. Zij moeten inderdaad overeenstemming zoeken binnen de partners, als eerste stap. Daar zijn ze nu mee bezig, heb ik begrepen. Ik kijk uiteraard heel erg uit naar de bevindingen die zij zullen hebben.

Ik wil nog even terugkomen op het Europese verhaal. Collega Talpe verwees er ook naar in haar tussenkomst. Ik had signalen ontvangen dat er mogelijk wel een opening zou worden gemaakt richting de Europese Commissie rond die steunmaatregelen, maar misschien is dat niet correct. Hoe staat dat er op dit moment voor?

Bart Dochy (CD&V): Ik heb ook een aantal puntjes ter overweging, minister. In eerste instantie denk ik dat u de goede keuze gemaakt hebt door de heer Fontaine aan te stellen als voorlopig voorzitter, als ik het zo mag noemen, van Pork.be. Hij is gedreven, hebben we kunnen ervaren. Ik hoor ook in de sector dat hij de maturiteit en de skills heeft om het overleg in dezen op gang te houden en ervoor te zorgen dat daar tot een goed einde gekomen wordt.

De vraag is welke tools u in handen hebt om erover te kunnen waken dat er nu werk van wordt gemaakt, met een finaliteit en de oprichting met resultaten van deze brancheorganisatie. Wat hebt u in handen om eventueel druk te zetten op de globale sector, de volledige productieketen, gaande van de producent tot degene die de verwerking levert tot aan de retail? Welke mogelijkheden hebt u om daarover te waken en eventueel, indien het zou mislopen, druk te zetten om er

toch voor te zorgen dat dit tot een goed einde gebracht wordt? Want we mogen niet in de val trappen van 2015. Toen zijn ook pogingen gedaan om een dergelijke organisatie op te richten, maar toen de marktomstandigheden dan wat beter waren, is dat verwaterd en is men eigenlijk niet tot een finaliteit gekomen.

Collega Steenwegen heeft er al naar verwezen, maar hij heeft de vergelijking niet volledig afgemaakt: de heer Fontaine heeft gezegd dat we eerst het huis moeten opruimen, alvorens de schoonmoeder uit te nodigen. Dat was in antwoord op de vraag wat de relatie met de retail is. En daarmee zeg je eigenlijk twee dingen. Ten eerste: we zitten echt wel niet goed wat betreft de structuur binnen de sector, dus we moeten ons huis opruimen en we hebben daar nog heel wat werk aan. Dat is belangrijk. En ten tweede: als men de retail de spreekwoordelijke schoonmoeder noemt, is dat ook, met alle respect voor alle schoonmoeders, niet echt een compliment. In die zin beschouwt men dat dan toch voor een stuk als degene die niet echt een meerwaarde betekent voor de sector vandaag. Dat is ook wel een heel belangrijk signaal dat daar gegeven wordt. De relatie met de retail zit echt niet goed.

Als de varkens geproduceerd zijn, verwerkt zijn en klaargemaakt zijn voor de consument, zijn er twee mogelijkheden. Ofwel is er export, ofwel is er retail en is er dus verkoop hier in België en Vlaanderen. Het zal dus heel belangrijk zijn om ervoor te zorgen dat de verhouding tussen de productiekolom en de retail verbeterd wordt en dat daar werk van wordt gemaakt. Hopelijk kan die brancheorganisatie daar op termijn ook heel wat in betekenen.

Tot slot sluit ik aan bij het verhaal van het Europese aspect en de uitdrukkelijke vraag of er nog Europese crisismiddelen zijn die eventueel beschikbaar zijn om hier te remediëren in de varkenssector. Er wordt inderdaad gesproken over oneerlijke concurrentie met het buitenland die op die manier gecreëerd wordt, maar er is ook heel wat frustratie binnen de sector als men ziet welke coronasteun gegeven is aan andere sectoren. Het is hen gegund en alles is misschien wel terecht daar terechtgekomen, maar als men ziet welke verliezen geleden worden in de varkenssector, deels ook aangewakkerd door de coronacrisis, doet het heel veel pijn om te zien dat men net niet voldoet aan de criteria om ook steun te kunnen krijgen vanuit Vlaanderen.

Dat is een belangrijke vraag. Ik heb gelezen dat onze collega in het Europees Parlement, Tom Vandenkendelaere, daar ook nog een brief over heeft geschreven aan de Europees commissaris, met de vraag om daar toch wat ruimte te maken om eventueel wat middelen vrij te maken in het kader van die globale crisis, die zich natuurlijk niet alleen hier in België en Vlaanderen afspeelt, maar ook in andere lidstaten.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor de geïnteresseerde vragen, collega's.

Ik ben het er absoluut mee eens dat die crisis al zeer lang duurt. Het gaat zowel over lage varkensprijzen als over hoge voederprijzen. De laatste maanden is dat absoluut niet verbeterd. Gisteren is er nog een signaal gekomen vanuit Duitsland dat de prijzen nog wel eens wat verder zouden kunnen dalen de komende weken. En dat hangt dan nog eens samen met de varkenspest, zoals collega Talpe zei, die ook in Italië ontdekt is. Dus het is zo belangrijk dat de hele keten, van voederleverancier tot retailer, hier tot een duurzame toekomststrategie komt. Ik kan dat niet genoeg benadrukken.

Maandag werd de varkenscrisis opnieuw besproken in de Europese Landbouwrapad. Het is sinds september dat Vlaanderen dit punt op de agenda zet. De commissaris is nog altijd niet van standpunt veranderd. Ik weet dat hij de vorige keer zei dat de prijzen aan het aantrekken zijn, wat dus totaal niet juist is. Maar we hebben nu toch een lichte doorbraak, omdat er overeengekomen is om op technisch niveau

de crisis te analyseren om tot één antwoord te komen. Voor mij is dat echt wel van belang. Ik zal op de volgende Raad opnieuw op diezelfde nagel kloppen. De reden, collega Sintobin, is niet zozeer dat andere lidstaten de regels niet respecteren. Mijn frustratie gaat vooral over het gebrek aan ruggengraat bij de Europese Commissie, die in de plaats van met een erkenning en een duidelijk antwoord te durven komen, de lidstaten gewoon aan hun lot overlaat. Ik vind dat niet oké. In voorgaande crisissen is daar een eenduidig antwoord met mogelijke budgetten uit voortgekomen. Want het is een Europese crisis. Dit is geen crisis van Vlaanderen alleen. Dit is geen crisis van België alleen. Dit gaat over heel veel landen die met dezelfde problemen geconfronteerd worden. Je ziet dat ook aan de steun die we krijgen bij onze tussenkomsten. Europa moet daar de ogen voor openen. De commissaris is van Poolse nationaliteit. Ik weet niet of dat er iets mee te maken heeft.

Maar het is echt, echt niet aangenaam om te zien hoe meer dan de helft van de lidstaten actie vraagt en dat het dan toch niet gebeurt. Maar het klopt, collega Dochy, dat ook collega Vandenkendelaere het probleem op de agenda gezet heeft. Ik heb er gisteren ook met hem contact over gehad.

Wat de brancheorganisatie betreft ben ik bijzonder verheugd dat diverse collega's heel positief zijn over de rol die Filip Fontaine speelt. Ik merk het trouwens ook dat hij de juiste man is op het juiste moment op de juiste plaats. Hij is empathisch, maar ook doortastend. Aan zij die naar de stokken vragen die ik achter de deur heb staan ten opzichte van de brancheorganisatie moet ik zeggen: dat zijn er niet zoveel. Maar het belangrijkste is nu het aanklappend beleid dat er op korte termijn voor moet zorgen dat alle neuzen in dezelfde richting staan. Daarvoor is die brancheorganisatie opgericht. Eerst zullen de varkenshouders onderling aan één zeel moeten trekken, en dan samen met andere schakels. Collega Fontaine doet dat. Men is nu op zoek naar een directeur die de dagelijkse opvolging van de brancheorganisatie op zich kan nemen. Het is vijf na twaalf voor onze varkenshouders en voor de keten in het algemeen.

Collega Dochy, wat de solidariteitsbijdrage betreft kan ik het volgende zeggen. Een bijdrage van de verschillende ketenpartners zou een welgekomen verlichting zijn voor onze varkenshouders. Maar de aanpassing moet structureler gebeuren dan een eenmalige ondersteuning. De margeverdeling binnen de keten moet beter in kaart gebracht worden. Daarover zijn we in overleg met de federale collega's. We moeten ook zeker zijn dat dat op een eerlijke wijze gebeurt. En daar heb ik vandaag heel sterk mijn twijfels over. Ik kom daarmee nog eventjes terug op de financiële steun. Het klopt dat in Wallonië de steun groter is. Er zijn dan ook minder varkens. Maar, collega's, zelfs met die extra steun ... ik heb gisteren of eergisteren overleg gehad met een aantal varkensboeren. Het is 80.000, 100.000, 150.000 euro. De schulden waarmee de mensen nu geconfronteerd worden zijn bedragen om van te duizelen. Dit toont aan dat een eenmalige ingreep een kleine verlichting is maar geen oplossing voor een duurzame toekomst van onze varkenshouderij. En dat is waar ik niet alleen van wakker lig, maar waar ik ook al mijn energie op ent. Dat is de reden waarom ik ook de vinger heel nauw aan de pols wil houden bij die keten, die tot eensgezindheid moet komen.

Collega Steenwegen, ik sta in heel nauw contact met onze landbouworganisaties en met Boeren op een Kruispunt. De enige barometer die ik nu heb, is het feit dat er heel veel hulpaanvragen zijn. Die zijn bijzonder groot. Ik heb ook zelf overlegmomenten met de organisaties, gisteren ook met een aantal boerinnen, omdat die makkelijker spreken en makkelijker hun financiële situatie op tafel leggen. Dat zijn gesprekken. Maar binnen de structurele monitoring zien we ook hoe de crisis inspeelt op de visie en het gevoel van onze boeren.

De financiële gevolgen kunnen we per bedrijf niet zomaar in kaart brengen, maar we zien wel dat er met heel zwaar verlies geproduceerd wordt. We zien niet waar

die verliezen nu gebufferd worden. De familiale vermogens zijn veelal al gesmolten. Facturen worden vertraagd of niet betaald. Er wordt kaskrediet opgenomen bij de banken. Elk zal vanuit zijn eigen realiteit proberen om met die crisis om te gaan. Gisteren zei een boerin mij: 'Het is zo moeilijk. Als je nu beslist om geen kleine varkentjes meer op te kweken, dan weet je binnen tien maanden wat het effect is.' De mensen moeten nu, midden in de crisis, een beslissing nemen waarvan ze pas binnen tien maanden gaan zien of die goed of slecht was. Voor hen is het heel moeilijk om te zeggen dat ze niets gaan doen. Want dan weten ze dat ze gega-randeerd geen inkomen hebben. Maar als ze wel die beslissing nemen, zitten ze met het probleem dat met de gestegen voederprijzen het evengoed kan zijn dat het totaal fout was. Ze moeten een beetje 'madame en monsieur Soleil' spelen. Dat maakt het zo enorm, enorm moeilijk.

Gisteren hebben we ook een lange discussie gehad over 'wat als' we nu 25 procent zouden wegnemen. Zoals de chaos in de sector nu heerst, collega's, gaat dat op de prijs nul impact hebben. Nul impact. Omdat de varkens van elders komen, of ... Dit is zo'n structureel diepgaande crisis dat je met één maatregel er niet geraakt. Men heeft mij gisteren ook gezegd dat er nog altijd biggen vanuit Nederland worden binnengebracht. Ja, laat ons dan daarmee beginnen. Maar daarover is er nog geen eensgezindheid in de sector. Over al die elementen is men verdeeld. En zolang we die eensgezindheid niet krijgen, zijn we overgeleverd aan een markt en een marktwerking die slecht is.

Dus, collega's, eerste opzet – en Filip Fontaine heeft dat heel juist gezegd, hoewel ik de vergelijking met de schoonmoeder wat minder geslaagd vond: ik heb een heel lieve schoonmoeder, collega Dochy – is eensgezindheid binnen de varkens-sector zelf, en dan schakel per schakel vooruitgaan. Als je eensgezind bent binnen je sector, sta je sterk ten opzichte van het volgende element in de keten. Dat is wat nu moet gebeuren. Sommige boerinnen namen me dat kwalijk. Ze zeiden: 'Je sprak over die brancheorganisatie net alsof het onze schuld is dat die niet is opgericht.' Ik werp geen steen, naar niemand. Ik zeg alleen: eigenlijk had die organisatie opgericht moeten worden op het moment dat het goed ging en dat je kon oefenen in het impact hebben. Maar we zitten nu weer in een heel diepe crisis om dit te doen en dat maakt natuurlijk dat men de grens niet meer beseft. Maar het moet nu echt wel gebeuren, om die duurzame toekomst te gaan verzekeren.

Raadsleden, ik heb wat uit de losse pols gesproken op het einde maar het baart me ook echt grote zorgen en ik wil daar nu in die extreem moeilijke omstandigheden ook wel door om die krachten beter gebundeld te krijgen. Dat gaat niet alleen om Vlaamse krachten, collega's, maar ook om Europese. Een toekomst zonder varkens is voor mij niet oké. Het is primair. Sommige mensen zeggen dat je geen vlees meer moet eten. Ik eet graag varkensvlees, ik eet alle vlees graag. Ik ben voor een evenwichtige voeding. Maar ik kan het mij niet inbeelden dat we die sector, die trouwens qua productie aan heel duurzame normen voldoet, niet zouden koesteren en promoten in de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Dank, minister, voor de toelichting uit de losse pols maar ook uit het hart. Want het moet gezegd: je voelt hoe de minister meeleeft met de sector en ook wel individuele contacten met de getroffen en heeft. Dat vind ik enorm belangrijk. Wat het gaat erom dat we samenwerken en dat we praten met elkaar. Dat is het belang van die brancheorganisatie, die ik niet genoeg kan ondersteunen en waarvan ik blij ben dat die er is. Ze moet uiteraard wel werk leveren. Samenwerking loont. Daar moeten we volop op inzetten. Ik zie echt een heel belangrijke rol voor die brancheorganisatie, en daar speelt de directeur van VLAM uiteraard een belangrijke verbindende rol. Hij neemt dat inderdaad heel goed op. We moeten een visie hanteren en er een strategisch platform kunnen van

maken dat analyses aflevert, dat de concurrentiepositie bewaakt van onze varkenshouders. Het moet ook de markt- en prijstransparantie garanderen, het lobbywerk, het overleg. Ze hebben echt een heel grote taak.

In tweede orde is uiteraard het ketenoverleg enorm belangrijk. Maar de minister heeft al aangehaald waar we moeten landen. Dat is op het structureel werk maken van schaalverandering in de richting van leefbare businessmodellen op maat voor de sector. Er is heel zeker ook een rechtszeker kader nodig, want er komt van alles op onze boeren af. We hebben deze crisis, maar dan is er ook stikstof, het mestactieplan, het huurkader, de pachtwetgeving. Op den duur zouden de mensen noodgedwongen de handdoek in de ring moeten gooien, en dat moeten we te allen prijze kunnen vermijden.

Het is enorm belangrijk dat we in Europa op de nagel blijven kloppen. Ik ben blij dat de minister dat ook doet. Onze collega Hilde Vautmans heeft trouwens het schrijven van de heer Vandekendelaere ondersteund in Europa. Het is goed dat we daar allemaal aan hetzelfde zeel trekken en de druk op de houding van de Europese Commissie gaan verhogen.

Tot slot wil ik nog mijn ernstige bezorgdheid delen over de onzekerheid waar de individuele varkenshouders mee worstelen. De minister wees op de gesprekken met de individuele vrouwelijke landbouwers. Ze ervaren een enorme mentale druk. We moeten daar ook voldoende aandacht voor hebben in dit proces, dat nog niet afgelopen is.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik ben tevreden met de bijkomende antwoorden en uitleg van de minister. Ik heb het al een paar keer gezegd dat in deze commissie meestal de neuzen in dezelfde richting staan. Ik denk dat wat de crisis in de varkenssector betreft dat inderdaad ook zo is. Er zijn natuurlijk nuanceverschillen. Ik ben het niet eens – maar ik wil altijd het debat aangaan – met collega Steenwegen dat een vermindering van het aantal varkens direct tot een oplossing zou leiden.

Er zijn veel meer factoren die daar een rol in spelen. Ik denk dat het nu niet het moment is om dat debat te voeren.

Ik zou willen vragen dat de minister op Europees niveau op diezelfde nagel blijft kloppen. Ik wil dit nogmaals herhalen – en ik heb daarbij ook een vraag naar u als voorzitter, mijnheer Dochy. Iedereen steunt, denk ik, hier in deze commissie de oprichting van de brancheorganisatie en wenst hun alle succes toe. Ik zou durven voorstellen dat we op geregelde tijdstippen iemand, de heer Fontaine of iemand anders, uitnodigen in de commissie om een stand van zaken te brengen over die brancheorganisatie en de resultaten van de werkgroepen. Zo blijven we nauw betrokken bij de brancheorganisatie en kunnen wij ook eventuele voorstellen doen voor die brancheorganisatie. Het lijkt mij een goed idee om dat verder op te volgen in deze commissie.

De voorzitter: De heer Fontaine is vorige week al bereid gevonden om hier in de commissie een briefing te komen geven. De timing moeten we nog bekijken.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Het zou interessant zijn, voorzitter. Anders moeten we altijd opnieuw vragen om uitleg indienen. Ik denk dat we dat beter in de vorm van een gedachtewisseling doen.

De voorzitter: Absoluut. We spreken dat straks af in de regeling van de werkzaamheden.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stimuleren van 'carbon farming' als onderdeel van het klimaatbeleid – 1027 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik heb een vraag over 'carbon farming' omdat dat kan helpen om een stukje van de klimaatpuzzel te leggen. Er is natuurlijk nog werk om landbouwers en boeren te overtuigen, want als we een echt verdienend model willen uitwerken, is er nog wel wat werk aan de winkel.

Ik geef even duiding over wat het principe van carbon farming precies inhoudt. Het komt er eigenlijk op neer dat de grond zoveel mogelijk bedekt gehouden wordt en minimaal bewerkt wordt en dat er voldoende ruime teeltrotatie wordt toegepast. Eenvoudig toepasbare technieken zijn bijvoorbeeld het onderzaaien van gras in maïs, rustgewassen zaaien zoals granen, aangepast graslandbeheer of het toedienen van compost.

We weten allemaal dat het turbulente tijden zijn. Met het klimaatissue kijkt men vaak richting de landbouw. Als het al een probleem zou zijn, moeten we ook vaststellen dat zij ook een deel van de oplossing kunnen uitmaken en dat ze dat ook willen.

Laten we even naar de cijfers kijken. Een hectare grondbedekker bijvoorbeeld kan 1,5 tot 2 ton CO₂ per jaar opslaan. Dat is gelijk aan de uitstoot van een wagen die 50.000 kilometer aflegt. Er zijn dus zeker concrete realisaties te bekomen, maar er zijn natuurlijk ook kosten aan verbonden. Dat is de grote uitdaging. Ik heb het in het begin ook al aangehaald. We moeten de landbouwers kunnen overtuigen dat er een verdienmodel aan gekoppeld is, en vooral dan op langere termijn, want de investeringen gebeuren op korte termijn, maar het duurt even voor men resultaten ziet, zeker wat dit principe van carbon farming betreft.

Daarnaast zien we ook dat heel wat niet-landbouwbedrijven op zoek zijn naar manieren om hun uitstoot van CO₂ te compenseren. Dan kijken ze richting landbouwers om carbon credits te kopen zodat er een equivalent kan worden vastgelegd in de bodem.

Minister, ik heb de volgende concrete vragen voor u. Welke mogelijkheden voorziet het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) om dit principe te gaan ondersteunen? Welke maatregelen zullen genomen worden om carbon farming te stimuleren? Zult u bij de uitwerking van maatregelen ook specifieke aandacht hebben voor stimulansen op de langere termijn, omdat de koolstofopbouw toch wel traag gaat. Zult u ook werk maken van het sensibiliseren van boeren? Dat is belangrijk. Het is voor hen een relatief nieuw gegeven. De aanmoediging richting verdienmodel verdient het nodige sensibiliseringswerk.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt, collega Talpe, voor de vraag over carbon farming. U bent heel geïnteresseerd; dat heb ik al van vroeger gemerkt. Maar wij zijn ook geïnteresseerd, want nog van voor het nieuwe GLB van start gaat, heb ik een pre-ecoregeling uitgewerkt waar koolstoflandbouw centraal staat. Via deze stimulerende maatregelen kunnen boeren op basis van hun teeltplan het organische-stofgehalte in de bodem verhogen en hiervoor een vergoeding ontvangen.

Ook in het nieuwe GLB vanaf 2023 wil ik deze maatregel kunnen verderzetten als ecoregeling en ook nog aanvullen met twee bijkomende toepassingen, namelijk het organischestofgehalte in de bodem verhogen door de aanvoer van organisch materiaal zoals compost, en een resultaatgerichte maatregel voor boeren die goede resultaten behalen qua organischestofgehalte in hun bodem en pH.

De andere voorbeelden die u aanhaalt als goede praktijken voor carbon farming, zullen ook opgenomen worden in het voorstel voor het nieuwe GLB. Ik stel een ecoregeling voor die inzet op teeltrotatie met een vlinderbloemige in het teeltplan en een ecoregeling om niet-kerende bodembewerking te stimuleren in het kader van erosiebestrijding. Ook voor aangepast graslandbeheer ten voordele van koolstofopslag zullen maatregelen in het nieuwe GLB voorgesteld worden.

Sinds de invoering van de randvoorwaarden in het GLB in 2005 zijn onze boeren verplicht om bodemanalyses te laten uitvoeren van een minimaal aantal percelen. Bij deze bodemanalyses worden de pH en het organischekoolstofgehalte bepaald waaraan tegelijk een advies gekoppeld is dat de boer wijst op de maatregelen die hij moet nemen wanneer de pH of het organischekoolstofgehalte te laag is. Sorry voor de technische uitleg. Boeren die onvoldoende bodemanalyses kunnen voorleggen, krijgen een administratieve sanctie opgelegd.

Zoals ik daarnet heb aangehaald, voorzie ik in het nieuwe GLB verschillende stimulerende maatregelen. Maar daar blijft het niet bij. Het Departement Landbouw en Visserij en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) zullen samen het Europese LIFE-project Carbon Counts uitvoeren. In dit project zal een roadmap voor carbon farming voor Vlaanderen uitgewerkt worden door ILVO en zal het departement ook werken aan een geodataplatform voor de verdere uitbouw van koolstoflandbouw in Vlaanderen.

Ook op Europees niveau is er heel wat in beweging rond carbon farming. Onze administratie volgt die initiatieven dan ook met veel interesse op.

Binnen het kader van het GLB is het uiteraard niet evident om maatregelen uit te werken die voorbij de periode kijken, maar in de mate van het mogelijke wordt er wel rekening mee gehouden. Het langetermijnsaspect wordt meegenomen in ons voorstel. Daarnaast wordt in de voorstellen voor ecoregelingen die inzetten op de nodige inspanningen naar teeltplan en bemesting naar organisch materiaal, rekening gehouden met het feit dat koolstofopbouw een langzaam proces is.

De term carbon farming is inderdaad een relatief jong begrip. Het belang van een optimaal gehalte aan organische stof in de bodem en het type maatregelen die daaraan kunnen bijdragen, kennen onze boeren eigenlijk wel al langer. Ook in het nieuwe GLB is sensibilisering en kennisverspreiding een belangrijke doelstelling. Koolstoflandbouw zal daar zeker in meegenomen worden.

Door de sector wordt ook sterk ingezet op projecten rond carbon farming. Zo was er op 8 en 9 december 2021 de slotconferentie van het project Incentivising Carbon Farming waarbij Inagro en ook ons Innovatiesteunpunt betrokken waren.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank, minister, voor de uitgebreide toelichting. Ik ben blij dat er heel wat in beweging is om die carbon farming nog meer op de kaart te zetten en onze boeren daartoe te stimuleren. Het is ook goed om na te denken over stimulansen en hoe we verdienmodellen op punt kunnen stellen.

Ik ben blij te horen dat er bijkomende projecten worden opgezet. Ik was ook tevreden dat Europa tegen eind 2022 wil komen met een certificeringssysteem voor boeren die aan koolstofopslag doen, want op die manier kunnen we

monitoren. De opslag van cijfergegevens is enorm belangrijk om hiermee aan de slag te gaan.

Dus bij dezen wil ik nog één vraag stellen, minister. Ik had het over die verdienmodellen en dat we de landbouwers daartoe moeten stimuleren, maar verdienmodellen betekenen maatwerk. Men kan immers niet op elk bedrijf zomaar hetzelfde format loslaten. Mijn vraag is dan ook of we de landbouwers zullen begeleiden bij het zoeken naar de juiste aanpak. Kan maatwerk voor hun bedrijf, bijvoorbeeld via KRATOS, worden gerealiseerd? Daar zou ik graag nog enige toelichting bij krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik dank de collega voor de vraagstelling. Carbon farming is een thema dat we al meermaals in deze commissie en in andere commissies hebben aangekaart. Ik ben blij dat er eensgezindheid over bestaat dat dit zeker een interessante piste is die we verder moeten bewandelen.

Minister, u verwees al naar onderzoeken waarin zowel België als Nederland een vooraanstaande rol opneemt en waarbij een aantal proefprojecten de eerste ervaringen hebben opgeleverd. Het was zeer boeiend om die nauwlettend te volgen.

Minister, ik ben ook heel blij met de initiatieven die u al ondernam om ook in Vlaanderen effectief de eerste stappen te kunnen zetten en na te gaan op welke manier we die carbon farming kunnen vormgeven. Met dit thema kunnen we ook wijzen op de positieve impact die landbouwers kunnen hebben op het klimaat, en hen daar ook voor erkennen door te zorgen voor een positieve return. Ik denk dat het heel belangrijk is dat we op die manier een positief stimulerend verhaal kunnen brengen en een meerwaarde kunnen bieden voor het klimaat en voor onze landbouwers.

Er zijn verschillende mogelijkheden wat het organiseren van verdienmodellen betreft en de vraag hoe en met wie wordt samengewerkt, maar het zou me te ver leiden om daar vandaag mijn visie en ideeën over te geven. Ik vind het wel belangrijk dat het parlement – het beleid – daar de nodige voorbereidingen in treft.

Voorzitter, ik wil bij dezen dan ook al aangeven dat wij een conceptnota hebben klaarliggen om het debat in het parlement daarover in ruimere zin te voeren. We denken immers dat hier potentieel in zit en dat we ons moeten voorbereiden zodat de landbouwers daar op het terrein het verschil mee kunnen maken.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega Talpe, ik dank u voor de interesse, want dit is een belangrijk thema. Het zorgt er ook voor dat we naar onze landbouwers kunnen kijken als een deel van de oplossing van het klimaatprobleem. Het is belangrijk dat we zien dat zij daar in de toekomst een belangrijke rol in kunnen spelen en dat we mee nadenken hoe dat zo goed mogelijk kan gebeuren.

Minister, u hebt een aantal maatregelen of elementen opgenoemd die nu al in die pre-ecoregeling zitten en die in de toekomstige pre-ecoregeling zouden worden opgenomen. Ik denk dat het meest vernieuwende daarin het niet-kerend werken is. Het gebruik van vlinderbloemigen kennen we natuurlijk al veel langer, ook door het opslaan van stikstof. Het gebruik van compost voor de toevoeging van organisch materiaal kennen we natuurlijk ook, maar het is vooral dat niet-kerend werken dat belangrijk is, omdat men op die manier, door niet te ploegen, vermijdt dat men heel veel koolstof verliest uit de bodem. Ik denk dat dit een heel belangrijk element is. Daar is zeker nog werk aan omdat het een beetje contra-intuïtief is in verhouding tot wat onze landbouwers gewend zijn wanneer het gaat over de bewerking van hun land.

Ook die verdienmodellen zijn een belangrijk thema. Ook collega Talpe en Rombouts wezen daarop. Naast het feit dat we daar regelingen voor treffen en daar een zekere steun voor voorzien, is het belangrijk na te gaan welke verdienmodellen mogelijk zijn. Die modellen zijn er zeker omdat er inderdaad in dezen een markt mogelijk is tussen vraag en aanbod. Ik steun dan ook de vraag om daar verder op in te gaan en te bekijken welke mogelijkheden daar zijn.

Vandaag is er reeds die pre-ecoregeling. Ik denk dat u nog geen duidelijk beeld hebt hoeveel landbouwers daar vandaag precies op ingaan. Kunt u enige indicatie geven op welke termijn we wat meer informatie kunnen hebben over het succes van die pre-ecoregeling, zodat we kunnen zien in hoeverre verdere stimulansen nodig zijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank jullie voor de grote interesse in die ecoregelingen.

Collega Talpe, wat de verdienmodellen betreft, zal de zoektocht naar maatwerk op bedrijfsniveau zeker deel uitmaken van het project van ILVO, waar ik al naar verwezen heb. Ook in de maatregelen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zorgen we bewust voor een combinatie aan mogelijkheden voor boeren. Dat is iets waar we heel veel aandacht voor hebben.

Collega Rombouts, wat de return betreft, zegt u heel terecht dat het belangrijk is dat onze boeren worden geapprecieerd, ook financieel, voor die heel positieve bijdrage die ze kunnen leveren aan de klimaatambitie. En laat dat nu net een van de punten zijn dat terugkomt in elk gesprek dat ik heb met boeren, namelijk dat ze altijd als tegenstanders worden beschouwd en nooit als partners, terwijl zij net een heel belangrijke bijdrage kunnen leveren. Met deze vraag wordt aangetoond dat de overheid mee dat kader wil scheppen om onze landbouwers de kans te geven om die positieve bijdrage te leveren.

Collega Steenwegen, het klopt dat het wat nieuw is, maar het moet inderdaad genuanceerd worden. Niet voor elke grondsoort met eigen perceelseigenschappen is dat automatisch even goed voor de opslag van koolstof. Daarom is het zo belangrijk dat we ook de kennis en de kunde van onze boeren meenemen in het verhaal en hen stimuleren om in te gaan op de maatregelen die specifiek werken voor hun bedrijf.

We hebben nog geen cijfers gezien omdat ze nog maar net van start zijn gegaan. Maar ik kan u wel zeggen dat de interesse van de boeren tijdens de infomomenten die we hebben georganiseerd, bijzonder groot was. Ik ga er dus wel van uit dat de resultaten navenant zullen zijn, maar daarvoor zullen we nog een klein beetje geduld moeten hebben. Ik stel voor dat u daar volgende week nog geen vraag over stelt, want dat zal ook nog een beetje te vroeg zijn, maar binnen afzienbare tijd zullen we daar zeker de eerste resultaten over hebben.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Ik ben blij dat carbon farming de verdiende aandacht krijgt. We zullen daar in de toekomst nog verder op ingaan en de mogelijkheden onderzoeken, en we zullen de boeren die deze stap willen zetten, ondersteunen.

We weten inderdaad dat het met klimaat en landbouw vaak wat mank loopt. Dit is een kader waarin we die twee met elkaar kunnen verzoenen: we moeten daar absoluut maximaal op inzetten. Dit wordt dus vervolgd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het stimuleren van agroforestry in de Vlaamse landbouw – 1034 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, deze vraag sluit eigenlijk ook wat aan bij de vorige vraag omdat agroforestry daar ook een belangrijke bijdrage aan kan leveren. Ook hier houd ik een pleidooi om onze landbouwers warm te maken om dergelijke projecten op te zetten. Daarvoor moeten ze natuurlijk een beroep kunnen doen op financiële steun. We zien op vandaag, en ik heb dat ook tijdens eerdere vergaderingen al gezegd, dat het aandeel landbouwers dat aan agroforestry doet, heel mager blijft, nu een honderdtal.

Het goede nieuws is dat het Consortium Agroforestry Vlaanderen onder leiding van het Instituut voor Landbouw-, Visserijonderzoek en Voedingsonderzoek (ILVO) deze winter twintig nieuwe boeren begeleidt om daarmee aan de slag te gaan.

Ook hoopgevend is het feit dat het consortium werkt aan een rekenmodule om het potentieel van verschillende agroforestrytypes en -ontwerpen in te schatten voor de Vlaamse condities. Daarnaast wordt de bijdrage van verschillende boslandbouwsystemen aan het temperen van de klimaatopwarming, in de vorm van meer koolstofopslag, momenteel becijferd. ILVO werkt daarbij samen met de Universiteit Gent en de Bodemkundige Dienst van België aan een rekenmodule om het potentieel inzake koolstofopslag van verschillende agroforestrytypes in te schatten.

We stellen vast dat de landbouwers aarzelen om aan agroforestry te doen door het onduidelijke verdienmodel. Agroforestry vereist ook een aanpassing van de bedrijfsstrategie en een goede voorbereiding, maar net daar liggen er ook kansen om die stap te zetten naar schaalverandering waar we ook al meermaals op hebben gewezen in deze commissie.

Het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) dat eraan komt, moet meer in het teken staan van verduurzaming. Daarin kan een versterkt agroforestrybeleid een rol spelen. In die optiek is de vraag of het huidige concept kan worden uitgebreid tot bijvoorbeeld de aanleg van voedselbossen en of er een specifiek actieplan kan worden ontwikkeld met duidelijke streefdoelen. We stellen immers vast dat we vandaag ondanks alle goede bedoelingen en maatregelen nog niet verder zijn geraakt dan een paar honderd hectare waarop aan agroforestry wordt gedaan. Dat kan echt nog een pak beter.

Minister, hebt u zicht op de timing inzake het finaliseren van de rekenmodule die door het Consortium Agroforestry Vlaanderen wordt ontwikkeld en op de uitrol daarvan?

Hebt u meer informatie over de studie van ILVO, de Universiteit Gent en de Bodemkundige Dienst van België over de baten van agroforestry?

Zult u bij de opstelling van het strategisch meerjarenplan ter uitvoering van het nieuwe GLB specifieke aandacht besteden aan de ontwikkeling van een verdienmodel voor boeren die aan agroforestry willen doen en hen actief ondersteunen om hun bedrijfsmodel aan te passen?

Welke concrete versterkingen zult u doorvoeren om agroforestry een bredere ingang te doen vinden in Vlaanderen?

Wat zijn de concrete ambities die u met agroforestry beoogt? Hebt u bepaalde doelstellingen en streefcijfers? Zo ja, welke?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Talpe, ik dank u voor uw vraag.

Binnen het Consortium Agroforestry Vlaanderen werken ILVO, de Universiteit Gent en de Bodemkundige Dienst van België momenteel effectief aan een rekenmodule die heel concreet het potentieel op het vlak van koolstofopslag in de bomen en in de bodem van verschillende types en ontwerpen van agroforestry inschat voor Vlaamse omstandigheden.

Die koolstofrekenmodule zal worden ingebouwd in de Agroforestry Planner, een online beslissingsondersteunende tool voor het uitwerken van een agroforestry-project. Aan die tool wordt momenteel gewerkt in het kader van het project van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) 'Agroforestry 2025'. We verwachten dat deze in de loop van het voorjaar 2022 klaar zal zijn voor gebruik. Aansluitend zal de tool door ILVO verder worden verfijnd in de context van het LIFE-project 'Carbon Counts' in samenwerking met het Departement Landbouw en Visserij.

Daarnaast zet het consortium ook in op het verkennen en uitrollen van veranderingstrajecten met het oog op haalbare verdienmodellen voor agroforestry. Hiertoe werden in 2021, eveneens in de context van het VLAIO-project 'Agroforestry 2025', elf actieclusters opgezet. Die kunnen worden beschouwd als werkgroepen met een diversiteit aan stakeholders. Zij zullen in de volgende drie jaar samen stappen vooruitzetten rond een specifiek thema binnen agroforestry. Dat gaat van fruit-, noten- of houtproductie uit agroforestry, het verkennen van verdienmodellen uit koolstofopslag, voedselbossen, coöperatieve agroforestry, tot het werken aan het maatschappelijk draagvlak of het uitklaren van een aantal knelpunten ter zake.

Geïnspireerd door die actieclusters zal de volgende drie jaar binnen een doctoraats-onderzoek bij ILVO een reeks kosten-batenanalyses worden uitgevoerd voor een aantal cases. Er zit dus beweging in het dossier.

Binnen het nieuwe strategisch plan voor het GLB zullen interventies worden voorgesteld die het ontwikkelen van verdienmodellen stimuleren. Ik denk in de eerste plaats aan de oproepen European innovation partnership (EIP) voor de vorming van operationele groepen, maar ook aan de nieuwe interventieprojectoproep samenwerking. Daarnaast stel ik een nieuwe interventie voor die voorziet in steun aan landbouwers voor het opstarten of omschakelen van hun bedrijfsvoering naar een vernieuwde toekomstgerichte bedrijfsstrategie

In het ontwerp van het strategisch plan voor het GLB 2023-2027 zal worden voorgesteld om verder in te zetten op investeringssteun voor de aanleg van boslandbouwsystemen. De huidige voorwaarden zullen worden bijgestuurd. Daarnaast wordt, als nieuwe interventie, een onderhoudssubsidie voor boslandbouwsystemen naar voren geschoven onder de vorm van een meerjarige agromilieuklimaatverbintenis.

Er zijn geen specifieke streefarealen vooropgesteld voor agroforestry maar we willen wel inzetten op serieuze stimulansen voor het toepassen van agroforestry en zo meer boeren de kans geven om hier verder op in te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u, minister, voor de vele initiatieven die lopen of opgezet worden. Ik hoop echt dat het loont. Ik ga het niet blijven herhalen,

maar ik vind dat we daar heel wat kansen hebben liggen om stappen vooruit te zetten. Dan denk ik dat er echt wel een versnelling hoger geschakeld moet worden, maar we zullen zien wat de uitrol van een aantal maatregelen en initiatieven die u net hebt aangekondigd, geeft.

Ik denk dat het ook een heel haalbare oplossing is voor velen, zonder veel complexe poespas of regeltjes. Bomen of struiken planten is iets wat iedereen begrijpt.

Die bedrijven die worden begeleid door ILVO, is dat al bezig? Is daar al wat meer over geweten? Hoe loopt dat? Ik ga zeker nog vragen stellen om dat mee op te volgen. Twintig is een beperkte groep, maar het blijft belangrijk, want zij kunnen een aanzet zijn voor een systeem dat we dan breder kunnen uitrollen.

Ik had ook gewezen op een soort actieplan. Er is van alles in beweging, maar ik zou het concept van agroforestry ook inhoudelijk verbreden. Denk maar aan die voedselbossen of de aanplant van eetbare struiken of hagen. Ook een duidelijk regelgevend kader is belangrijk om toch een antwoord te bieden op een zekere rechtsonzekerheid en praktische toepassingsproblemen waarmee landbouwers, voor wie dit systeem toch vaak nog nieuw is, geconfronteerd kunnen worden. Ik denk dat we hen daarbij met allerlei workshops kunnen begeleiden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Talpe, de boeren zullen nu begeleid worden. Ik weet niet hoeveel er al in werking zijn, maar misschien kunt u daar een schriftelijke vraag over stellen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de Wit-Russische importban op Europese groenten en fruit voor de Vlaamse appel-, peren- en tomatentelers – 1094 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dit is een belangrijke vraag, minister. Vanaf 1 januari komt er vanuit Wit-Rusland een importban van zes maanden op levensmiddelen uit Europa, waaronder groenten en fruit. Dat is een rechtstreeks gevolg van het conflict tussen Wit-Rusland en Europa.

10 procent van de groenten en fruit die geconsumeerd worden in Wit-Rusland, komt uit Europa. Het gaat om 411.000 ton. Voor België gaat het om 910 ton groenten en 783 ton fruit. De belangrijkste exportproducten zijn appels, peren en tomaten.

Daarbij komt nog dat onze fruittelers op dit moment nog steeds kampen met de gevolgen van het Russische embargo. Vermoed wordt dat Wit-Rusland fungeert als sluipteg om toch een deel Europese peren in Rusland te krijgen. Nu deze aanzienlijke afzetmarkt tijdelijk wegvalt, dreigt er een overaanbod van fruit en groenten op de Europese markt te ontstaan, wat kan wegen op de prijsvorming van de betreffende producten.

Hoe bekijkt u het wegvallen van de Wit-Russische afzetmarkt, specifiek vanuit het perspectief van de Vlaamse peren-, appelen- en tomatentelers?

Werd er reeds berekend welk mogelijk effect het tijdelijk wegvallen van de Wit-Russische afzetmarkt kan hebben voor de prijsvorming van onze producten en de economische impact voor de achterliggende telers?

Houdt u rekening met een mogelijke nood om onze getroffen telers te moeten ondersteunen? Zo ja, welke maatregelen houdt u hiervoor in de aanslag?

Kwam deze kwestie al ter sprake op de Europese Landbouwrraad? Zo ja, hoe wil Europa de gevolgen van de Wit-Russische boycot aanpakken? Zo neen, bent u van plan om dit Europees aan te kaarten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Talpe, uiteraard kan ik het wegvallen van afzetmarkten alleen maar betreuren. Dit is een diplomatieke en geopolitieke kwestie waar onze lokale producenten niets aan kunnen doen, geen verantwoordelijkheid bij hebben, maar wel de gevolgen van kunnen voelen.

De sterke internationale betrokkenheid van de Europese en Vlaamse landbouw biedt wel enorme mogelijkheden. Tegelijkertijd stelt de grote nadruk op internationale handel ook de landbouw bloot aan geopolitieke tendensen. Dat weet u. De landbouwwaardeketen wordt beïnvloed door deze kwesties, die van invloed zijn op zowel de fysieke goederenstromen via goederencorridors als niet-fysieke markttoegangsprotocollen. Deze kwetsbare situatie heeft zich al meermaals voorgedaan met Rusland, maar laat zich de laatste weken sterk voelen aan de oostgrens met de Europese Unie, waar de spanningen – ik moet het u niet uitleggen – fors toenemen.

Tegelijkertijd is het belangrijk om op te merken dat Wit-Rusland niet Rusland is en dat de potentiële impact dus ook kleiner is. De Wit-Russische afzetmarkt is voor onze landbouwproducten vele malen kleiner dan de Russische en Wit-Rusland speelt ook geen belangrijke rol als minimumprijszetter.

Als men kijkt naar de directe impact, dan zijn de hoeveelheden groenten en fruit die richting Wit-Rusland vertrekken, relatief klein. De hoeveelheden van geëxporteerde appels, peren en tomaten vertegenwoordigen allemaal minder dan 1 procent van onze uitvoer wereldwijd.

Voor peren zien we dat Wit-Rusland een belangrijke afzetmarkt was voor Polen: 88 procent van de Poolse perenexport in 2020. Hoewel Polen geen grote perenproducent is, gaat het wel over een aanzienlijk aantal, namelijk meer dan 87.000 ton.

Aangezien de oogst dit seizoen bij ons beter was dan verwacht, en het aanbod peren in andere EU landen beperkt is, kennen onze peren een uitzonderlijk goed seizoen, met historische hoge prijzen. Ik verwacht daarom dat de Europese markt de vrijgekomen peren zal kunnen absorberen zonder een te grote impact voor onze telers.

Onze appels krijgen dit seizoen daarentegen te maken met een zwakke prijszetting. Dit komt onder andere door een goede oogst in heel de EU. Polen, sowieso een competitieve appelproducent, exporteerde in 2020 maar liefst 18 procent van zijn productie naar Wit-Rusland. Dat deel van de uitvoer zal dus een andere bestemming moeten vinden, en ik vrees dat dat wel een impact zal hebben voor onze appelverkoop.

Voor tomaten zien we dat Nederland meer naar Wit-Rusland exporteert dan België, maar dat die uitvoer ook minder dan 1 procent van de Nederlandse tomatenexport vertegenwoordigt. Ook Spanje, een andere belangrijke tomatenproducent, voert

slechts een beperkte hoeveelheid tomaten uit naar Wit-Rusland. Daar verwacht ik geen onmiddellijke significante impact.

Samengevat: voor peren en tomaten zie ik niet meteen een zware impact, voor appels zou dit de reeds lage prijzen verder onder druk kunnen zetten.

Ik volg de marktsituatie absoluut van zeer nabij op. Zeker voor onze appelproducenten is de situatie precair. Voorlopig ziet het er echter niet naar uit dat er uitzonderlijke maatregelen moeten worden getroffen. De reguliere crisismaatregelen blijven wel ter beschikking.

Ten slotte: deze kwestie is nog niet ter sprake gekomen op de Raad van ministers voor Landbouw. Ik ben bereid om dit te agenderen, mocht de commissie daarom vragen. Nu is het echter vooral belangrijk om de situatie even verder op te volgen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, bedankt voor de toelichting en de opvolging.

Wat er gebeurt in Wit-Rusland, is inderdaad te betreuren – ik zit ook in de commissie Buitenlands Beleid –, vooral dan op het vlak van de behandeling van vluchtelingen. Maar ik stel er ook een vraag over in deze commissie, omdat er ook een impact is voor onze landbouwers. We kunnen dan misschien wel spreken over een klein aandeel, minder dan 1 procent, maar er staan wel individuele telers achter, en ik vind dat zij evenveel aandacht verdienen in deze commissie. Vandaar dus ook mijn vraag.

U schat in dat er enkel voor appels een probleem zal ontstaan. Misschien is het relevant om het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) in te zetten om te kijken of er eventuele andere afzetmarkten zijn en daar misschien mee ondersteuning rond te bieden. Dat kan een optie zijn.

Wat Europa betreft, zou ik zeggen: volg het nauw op en breng het, zodra nodig of zelfs nu al, even op de agenda. Europa heeft eerder al geld vrijgemaakt om ondersteunende maatregelen te nemen. U vindt dat op dit moment nog niet nodig, maar we moeten wel de vinger aan de pols houden.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Collega Talpe heeft de situatie eigenlijk al heel goed geschetst. Ik kan alleen maar hopen dat onze appelsector geen nieuwe klappen zal krijgen door die importban vanuit Wit-Rusland. We herinneren ons allemaal de spandoeken met 'Geef ons Rusland terug'. Ik kwam er onlangs nog eentje tegen toen ik door Limburg reed, dus dat verlies is nog niet verteerd.

Destijds heeft de Europese Commissie steunmaatregelen voorzien voor bepaalde fruitteelten. U zegt dat u het zeker gaat opvolgen, maar ik wil nog meegeven dat een heel moeilijk punt toen de verplichte cofinanciering van 50 procent was voor producentenorganisaties. Het is dankzij de Vlaamse Regering, die toen heeft onderhandeld, dat dat werd bijgesteld naar 25 procent. Een tweede moeilijkheid was dat het voorziene budget van de Europese Commissie heel snel op was. Die hanteert het principe van 'first come, first served'. Dat moet dus zeker goed in het oog worden gehouden. We hopen maar zijn er ook van overtuigd dat u dit zult meenemen in de eventuele gesprekken met Europa.

Verder denk ik net zoals collega Talpe dat we moeten inzetten op nieuwe exportmarkten en dat de VLAM-promotiecampagnes richting Brazilië en China moeten worden verdergezet, zodat de klap voor onze telers misschien minder groot kan zijn.

De voorzitter: Dank u wel voor deze bezorgdheid, collega Grosemans.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt voor de bijkomende vragen en opmerkingen, collega's.

Collega Talpe, uiteraard zal VLAM dit van zeer nabij opvolgen en mogelijk ook zijn campagnes bijsturen, als dat nodig zou blijken.

Collega Grosemans, de gemeenschappelijke marktordening (GMO) groenten en fruit ziet mogelijkheden voor de veilingen om zelf crisismaatregelen te activeren. Er is dus wel heel wat flexibiliteit. Ik zal uiteraard niet nalaten om dit dossier ook op EU-niveau aan te kaarten zodra er opnieuw problemen opduiken.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Bedankt, minister, voor de opvolging.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de doorstroom vanuit het landbouwonderwijs naar de landbouwsector – 1102 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ook een belangrijke vraag, deze keer over de krappe arbeidsmarkt. Ook in de landbouw ondervindt men moeilijkheden om nieuwe werkrachten te vinden. Bij de huidige landbouwers heeft bovendien slechts 15 procent een vermoedelijke opvolger. Daarom moeten we ervoor zorgen dat jongeren warm worden gemaakt voor een beroep binnen de landbouwsector en daardoor een studierichting kiezen binnen het studiegebied land- en tuinbouw.

We zien wel dat het aantal leerlingen die in het middelbaar kiezen voor een richting binnen dat studiegebied stabiel blijft over de jaren. Dat is al positief. De interesse is er dus wel.

De uitdaging is dat deze leerlingen ook effectief aan de slag gaan binnen de landbouwsector. Daarom heb ik ook een schriftelijke vraag gesteld aan uw collega bevoegd voor het onderwijs. Helaas bleef ik op mijn honger zitten bij kennisname van het antwoord, omdat ik eigenlijk niet op al mijn vragen een antwoord kreeg. Tot mijn verwondering is er blijkbaar niets geweten over hoeveel schoolverlaters uit het studiegebied land- en tuinbouw effectief binnen de landbouwsector aan de slag gaan, hoelang een gemiddelde loopbaan in de landbouwsector duurt bij personen die onmiddellijk vanuit het onderwijs naar de sector doorstromen en of er een grote uitval is binnen de richting. We kunnen dus eigenlijk enkel voortgaan op wat leerkrachten en scholen die deze studierichtingen aanbieden, ons vertellen. Sommige leerkrachten geven aan dat de doorstroom niet groot is, terwijl anderen het tegendeel beweren. Het maakt me wat ongemakkelijk dat we geen concrete cijfers hebben.

Vanuit de richting landbouw zou de doorstroom groter zijn bij leerlingen die uit een landbouwgezin komen, maar dit is enkel een aanvoelen. Zoiets blijft vooral steken in giswerk, en ik mis daar toch een beetje een ernstige wetenschappelijke onderbouw en data. Meten is weten, dat weten we allemaal. Zeker in een krappe

arbeidsmarkt moeten we daar zicht op krijgen, als we onze jonge landbouwers willen ondersteunen.

Minister, is er een goeie doorstroom vanuit het onderwijs naar de landbouwsector? Op basis van welke data kunt u zich hierover een mening vormen?

Hoe komt het dat er zo weinig geweten is over de doorstroom naar de landbouwsector, terwijl die ook al aankijkt tegen een instroomprobleem?

Bent u bereid om in samenspraak met de minister bevoegd voor het onderwijs en eventueel VDAB werk te maken van een structurele monitoring van het aantal schoolverlaters uit het studiegebied land- en tuinbouw dat effectief doorstroomt naar de landbouwsector? Zal hierbij ook de opdeling worden gemaakt per studierichting en tussen tso en bso?

Zal er ook longitudinaal onderzoek gebeuren naar instromers vanuit het landbouwonderwijs naar de sector, met bijzondere aandacht voor uitval?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt, collega Talpe, voor de zeer interessante vraag.

Ook ik zal u een beetje moeten teleurstellen, want ik beschik niet over globale cijfers betreffende de doorstroom vanuit het landbouwonderwijs naar de landbouwsector. Deze doorstroming kan trouwens ook richting de bredere agrovoedingsketen zijn, waar de technische kennis erg gegeerd is. Anderzijds zijn er ook instromers in de landbouwsector die niet het klassieke landbouwonderwijs gevolgd hebben. Er is met andere woorden geen een-op-eenrelatie tussen het aantal studenten in het landbouwonderwijs en het aantal starters in de sector.

Wat ik u wel kan meegeven, is het feit dat de voorbije vijf jaar gemiddeld 78 procent van de overnemers een landbouwdiploma had. Uit een steekproef van het Landbouwmonitoringsnetwerk blijkt dat in de periode 2004-2018 ongeveer 80 procent van de natuurlijke bedrijfshoofden een diploma secundair onderwijs als hoogst behaalde diploma had. Deze groep bestaat uit ongeveer 62 procent boeren met een landbouwopleiding en 38 procent met een niet-landbouwgerelateerde opleiding. Deze percentages schommelen, maar wijzigen niet drastisch doorheen de periode.

Naast de basisopleiding hecht ik groot belang aan levenslang leren. De best mogelijke opleiding voor een landbouwer is echter moeilijk te bepalen, zoals u ook wel weet. Afhankelijk van de bedrijfsgrootte, het personeel of de taakverdeling binnen het gezin neemt de landbouwer verschillende taken op zich. Meer dan in andere sectoren hebben boeren ook nood aan permanente bijscholing, vooral door wijzigende regels.

Hoe komt het dat er zo weinig geweten is? Het probleem van instroom heeft met veel meer te maken dan enkel de opleiding. Toegang tot grond, grote financiële investeringen, complexe beleids- en marktomstandigheden en het onzekere inkomen vormen de voornaamste drempels. Ook de arbeidsomstandigheden en de hoeveelheid administratie zijn redenen voor de beperkte instroom van nieuwe landbouwers. Bedrijfsleiders moeten steeds grotere eenheden beheren en zijn hierbij steeds meer afhankelijk van onzekere markten en kapitaalmarkten om hun bedrijf te financieren. Het is dus toch wel complexer dan u het stelt.

Aangezien de problemen betreffende instroom en de actuele uitdagingen zich op een ander niveau situeren en de cijfers hierboven aangeven dat het overgrote deel van de landbouwers op basis van diploma's voldoende vakbekwaam is, acht ik een structurele monitoring van het aantal schoolverlaters met een diploma landbouwonderwijs en opdeling volgens niveau alsook longitudinaal onderzoek, gelet op de diversiteit van de instroom, niet nodig.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u wel, minister.

Er is inderdaad geen een-op-eenrelatie, er spelen verschillende factoren, maar ik vond het toch wel frappant dat die cijfers niet voorhanden zijn. Ook al moeten we ze koppelen aan andere aspecten of randvoorwaarden, ik vind het toch wel een gemiste kans, omdat we die tendensen in onderwijs toch ook op andere vlakken opvolgen. Denk maar aan duaal leren; ook daar wordt gemonitord. Ik kan dus alleen maar zeggen dat het mij toch wel verbaast.

Ik wil even een sprongetje maken. De hamvraag hier is hoe we jonge landbouwers warm kunnen maken voor de sector. Dan kom ik terug op het vrouwelijke ondernemerschap, iets wat ik hier ook regelmatig aanhaal. We moeten ook jonge meisjes aanmoedigen om te kiezen voor een job in de landbouwsector. Dan is het belangrijk dat hun statuut ook op punt staat. We zien dat er op dat vlak nog altijd problemen zijn of te weinig stimulans of dat ze in situaties terecht komen waardoor ze volledig ontmoedigd worden om ermee verder te gaan.

Ik blijf dus hameren op een sterkere opvolging van het landbouwonderwijs. We kunnen die data echt wel gebruiken. En ook meisjes warm maken voor deze sector en het vrouwelijk ondernemerschap stimuleren zijn belangrijk voor de sector.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik wil kort even ingaan op de frustratie van mevrouw Talpe en ik begrijp die ook. Ik ben ook iemand die veel cijfermateriaal opvraagt.

Ik wil gewoon meegeven dat er al enorm veel wordt gemeten binnen onderwijs. Minister Crevits zal dat zeker beamen. Ik weet dat meten weten is, maar het komt ook allemaal weer neer op die leerkracht. Ik denk dat het kabinet Onderwijs daar toch een evenwicht tracht te behouden en onze leerkrachten niet tracht te overbevragen, want ze zijn al enorm bevraagd en er is de administratieve planlast. Het is niet dat ik het onbelangrijk vind, maar ik wil toch even schetsen waarom dat eventueel zo is.

De belangrijke vraag die we moeten stellen, is hoe we meer mensen gekwalificeerd kunnen laten doorstromen naar de landbouwsector. In dat kader heeft de huidige minister van Onderwijs, maar ook zijn voorgangster, belangrijke zaken doorgevoerd. Ten eerste biedt ons Vlaamse onderwijs heel veel basisopties die aansluiten bij land- en tuinbouw. Denk maar aan de STEM-technieken (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Ook via die richtingen kun je doorstromen naar de landbouwsector. Ook het hoger onderwijs biedt heel wat landbouwopleidingen aan. Verder kennen we natuurlijk de modernisering van het secundair onderwijs en u hebt ervoor gezorgd dat er een koppeling is tussen beroepskwalificaties en bepaalde studierichtingen. Die beroepskwalificaties worden ook opgesteld door vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt. Zo is er een betere link tussen wat de arbeidsmarkt verwacht en wat ons onderwijs aanbiedt. Ook het duaal leren is enorm belangrijk. Daar is al naar verwezen. De Vlaamse Regering zet er sterk op in en ook de landbouwsector was daar vragende partij voor.

Ik heb geen verdere vragen, maar ik denk dat we op die stappen moeten verdergaan. Ik denk dat we eerder stappen vooruit zullen zetten dan stappen achteruit, omdat we weten dat dit heel erg belangrijk is.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik vind het een heel interessante vraag. Het positieve dat we waarnemen, is dat er heel veel interesse is in landbouwopleidingen.

Ik kijk dan bijvoorbeeld ook naar biolandbouw. Landwijzer is al twintig jaar de plaats waar mensen een opleiding kunnen krijgen om professioneel in de biolandbouw te stappen of om om te schakelen naar biolandbouw. De vaststelling is inderdaad dat er heel veel obstakels zijn voor mensen die die opleiding volgen om uiteindelijk het beroep dat ze wensen uit te oefenen, te kunnen uitoefenen. Het positieve is dat er al jarenlang enorm veel interesse is van jonge mensen die echt goesting hebben om in die sector te stappen, meer specifiek in dit geval om aan biolandbouw te doen. We weten dat er Europees een sterke stimulans komt om het bioareaal te doen stijgen, maar aan de andere kant is er de vaststelling dat heel veel van die jonge mensen niet de kansen krijgen.

Minister, u hebt terecht een aantal obstakels opgenoemd, maar in dit geval is het voornaamste obstakel toegang tot grond. Dat is toch wat te betreuren. Welke tools hebt u of welke mogelijkheden ziet u om de interesse die er is, de inspanning die mensen doen om een opleiding te volgen en het aanbod dat wij vanuit Vlaanderen aanbieden om dat soort opleidingen te volgen, in dit specifieke geval voor biolandbouw, meer te matchen met de mogelijkheden voor jonge mensen om echt in dat beroep te kunnen stappen? Welke tools hebt u? Welke incentives kunt u daar geven?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik vrees dat we daar weinig extra tools hebben.

Mevrouw Talpe, u had het over het vrouwelijk ondernemerschap. Specifiek landbouwonderwijs is niet de enige weg richting starten in land- en tuinbouw. Mensen met een opleiding kunnen ook rond de sector aan de slag gaan.

De beste stimulans, mijnheer Steenwegen, om mensen aan te zetten, is bijvoorbeeld ons beleid inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), waarbij we superhard inzetten op jonge starters. Kijk maar naar onze subsidiepercentages. We doen dat zowel voor bio- als voor klassieke landbouw, voor de twee.

Ik heb u antwoorden gegeven over de dataverzameling. Ik volg mevrouw Grosemans dat er ongelooflijk veel gemonitord wordt. Nog meer data daarrond verzamelen, lijkt mij in deze omstandigheden niet opportuun.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik denk dat vraag en antwoord duidelijk waren. We kunnen het debat hier helemaal opentrekken over hoe we jonge landbouwers kunnen aantrekken, maar dat is voer voor een ander debat.

De voorzitter: Dat zal ongetwijfeld nog aan bod komen bij volgende gelegenheden.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een versterking van de marktpositie van de landbouwer – 1104 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Deze vraag sluit een beetje aan bij het debat dat we eerder hebben gehad over de vaksector, maar dit gaat iets breder.

Na lange regeringsonderhandelingen kwam er midden december witte rook uit de Nederlandse formatieschoorsteen. De regering-Rutte kan van wal steken. In een opvallende passage in het regeerakkoord geeft het nieuwe kabinet vorm aan de ambitie om de positie van de landbouwer in de keten te versterken. In het akkoord wordt gesteld dat de regering hierin een niet-vrijblijvende bijdrage van banken, toeleveranciers, de verwerkende industrie en de retail verwacht.

In Vlaanderen kampen we met dezelfde problemen. We hebben het daar in deze commissie al verschillende keren over gehad. De sterkere positie van onder meer de retailsector zorgt er steeds voor dat landbouwers zwaar getroffen worden bij een crisis. De minister is zich hiervan bewust en liet tijdens het debat in de plenaire vergadering van 15 december 2021 weten dat ze van de retailsector engagementen verwacht om de marktpositie van de landbouwer te verbeteren of te versterken.

Ondertussen is ook met wat vertraging de omzetting van de Europese richtlijn rond oneerlijke handelspraktijken goedgekeurd op federaal niveau. De richtlijn was een langverwachte stap richting meer bescherming van de landbouwer in zijn relaties met groothandelaars en de retailsector. Tijdens een webinar georganiseerd door de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) op 14 december 2021 werden hier en daar vraagtekens geplaatst bij de omzetting van de richtlijn door belangrijke spelers in de keten. Het ging dan uiteraard opnieuw over dat omzetplafond van 350 miljoen euro, een plafond waarvan andere landen beslist hebben om het niet toe te passen.

Minister, hebt u meer zicht op de Nederlandse voorstellen in het regeerakkoord om de positie van de landbouwer in de keten te versterken? Wat houden die juist in?

Zijn dit interessante voorstellen die ook op Vlaams niveau een impact kunnen hebben? Kunnen we hier vanuit Vlaanderen een dergelijke beleidsinitiatief uitwerken zodat ook hier de bijdrage van de andere spelers in de keten niet langer vrijblijvend is?

Hoe evalueert u de omzetting van de Europese richtlijn oneerlijke handelspraktijken voor de Vlaamse land- en tuinbouwers? Werd u betrokken bij de omzetting op federaal niveau? Hoe staat u tegenover de bezorgdheden op het terrein inzake de omzetting van deze richtlijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Nachtergaele, ik heb inderdaad kennisgenomen van deze passage in het nieuwe Nederlandse regeerakkoord. Er kan, ook bij ons, niet worden ontkend dat de verdeling van risico's en marges doorheen de keten niet altijd evenwichtig is. Andere schakels stroomop- of stroomafwaarts in de keten slagen er beter in om hun marges te vrijwaren dan de primaire schakel, onze boeren dus.

De hamvraag is hoe je die andere schakels als overheid niet-vrijblijvende engagementen kunt laten nemen om dat te veranderen. Net als u ben ik benieuwd hoe de Nederlandse overheid dit zal concretiseren. Daarvoor is het evenwel wachten op de beleidsverklaringen van de betrokken ministers. Ik heb ook een overleg gepland met de nieuwe minister van Landbouw.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft de Europese richtlijn betreffende oneerlijke handelspraktijken met ingang van 25 december 2021 omgezet in Belgisch recht. Dat is een stap in de goede richting. De Kamer heeft ervoor gekozen om leveranciers te beschermen die een jaaromzet halen tot 350 miljoen euro. Bij wijze van uitzondering worden ook door de gewesten erkende producentenorganisaties van boeren die een hogere jaaromzet halen, beschermd. Daarover

ben ik wel tevreden omdat het echt contraproductief zou zijn dat boeren die samenwerken om hun individuele marktpositie te verbeteren, daarvoor zouden worden afgestraft in het kader van deze federale wet.

Voorbeelden van beschermingsmaatregelen die nu gelden, zijn betalingstermijnen van maximaal dertig dagen, een verbod om al bestelde voedingsmiddelen op zodanig korte termijn te annuleren dat de boer er geen alternatieve afzet meer voor kan vinden, of een verbod om de leverancier mee te laten betalen voor verlies of bederf nadat de goederen werden geleverd.

Zoals ik eerder in deze commissie aangaf, is de kous hiermee niet af. Het is niet omdat je als leverancier voortaan binnen de dertig dagen je geld krijgt, dat je meer geld of een hogere prijs krijgt voor je geleverde producten. Er is dus binnen de keten meer nodig dan deze wet alleen om tot een evenwichtige verdeling van marges en risico's te komen. Het is precies daarom dat ik sterk geloof in horizontale samenwerking – producentenorganisaties – en verticale samenwerkingsverbanden – brancheorganisaties – die tot een billijke verdeling van risico's en marges kunnen leiden in de keten.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Dank u wel, minister. Ik kijk samen met u uit naar die Nederlandse maatregelen. Ik denk dat het van belang is dat we dit van kortbij opvolgen.

Het grote probleem blijft – los van de uitdagingen waarmee onze sector wordt geconfronteerd inzake klimaat, stikstof, mest enzovoort – de correcte prijs en de verdeling van die inspanning over de keten. Dat is een uitdaging waar de voedselsector in zijn algemeenheid voor staat.

We hebben inderdaad het ketenoverleg, maar de coronacrisis heeft nogmaals aangetoond dat we er niet in slagen om de klappen over onze voedselketen eerlijk te verdelen. De retailsector heeft geprofiteerd en de boeren hebben nog maar eens het gelag betaald.

Minister, in het Verenigd Koninkrijk pakken ze het anders aan. Daar heb je een 'educator', een soort van waakhond, scheidsrechter die effectief een stok achter de deur heeft bij inbreuken tegen goede handelspraktijken in de voedselketen. Ook daar stelde men vast dat de retailsector het vaak te bont maakt en dat een vrijblijvend ketenoverleg niet altijd zoden aan de dijk brengt. Ik herinner mij nog een enquête van Boerenbond uit 2015, waarin 87 procent van de landbouwers aangaf de laatste vijf jaar geconfronteerd te zijn met oneerlijke handelspraktijken.

Minister, ziet u mogelijkheden in dit Britse model of ziet u andere mogelijkheden, los van het ketenoverleg?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bij ons zou zo'n ombudsprofiel een federale bevoegdheid zijn. U kunt dat daar aanklaarten en kijken of ze dat interessant zouden vinden, maar ik kan dat in Vlaanderen niet zomaar introduceren.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik denk dat het voldoende belangrijk is om bij het federale niveau te lobbyen en te bekijken of we dat debat daar kunnen openen en dat we als Vlaamse Regering een belangrijk signaal geven naar de sector.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over stedelijke hitte-eilanden en de ondersteuning van de sierteeltsector – 1176 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo geeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Groene plekken hebben een verkoelend effect in de stad. Dat was al langer bekend, maar recent werd de mate waarin dit verkoelend effect optreedt gekwantificeerd. Onder andere het Joint Research Centre van de Europese Commissie voerde een studie uit, die werd gepubliceerd in het Sustainable Cities and Society journal.

Het opzet van de studie was vrij eenvoudig. De onderzoekers analyseerden op basis van infraroodmetingen door satellieten de gemiddelde temperatuur tijdens de maanden juli en augustus in ruim zeshonderd Europese steden en hun nabije omgeving. Die data legden ze naast cijfers over de hoeveelheid groen in de stad, eveneens vanuit satellieten gemeten. Uit de analyse bleek dat om een stad met 1 graad af te koelen, 15 procent van de oppervlakte met bomen bedekt moet zijn.

Ook de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Miniraad) lijkt overtuigd van groene stadsinfrastructuur. Tijdens het colloquium ter ere van de dertigste verjaardag van deze raad, had men het onder andere over good practices die geïmplementeerd worden in Gent, zoals groene klimaatassen, wijkparken, groendaken, geveltuinen enzovoort.

In dezen lijkt een cruciale rol weggelegd voor de sierteeltsector en de boomtelers, aangezien zij zullen instaan voor het aanleveren van kwalitatief en duurzaam plantmateriaal. Voor de sierteeltsector is een cruciale rol weggelegd om de verdere vergroening van kernen te laten slagen. Naast het aanleveren van kwalitatief plantmateriaal kan hun kennis ingezet worden om de diensten die bomen vervullen af te wegen en de keuzecriteria scherp te stellen.

Welke ondersteuning biedt u aan de sierteeltsector en de boomtelers in het ontwikkelen van plantensoorten die specifieke diensten kunnen vervullen in stedelijk gebied, bijvoorbeeld op het vlak van wortelontwikkeling, waardoor een aantal voetpadtegels en dergelijke niet naar boven komen, maar ook op het vlak van droogteresistentie, performantie in het koelen, en ongetwijfeld ook op het vlak van andere diensten?

Ziet u kansen om de positieve effecten van een doordachte inplanting van groene ruimtes in stedelijk gebied en de kennis die binnen de sierteeltsector aanwezig is onder de aandacht te brengen van lokale besturen, landschapsarchitecten, tuinaannemers en groendiensten? Zo ja, op welke manier?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Net als de andere praktijkcentra ontvangt het Proefcentrum voor Sierteelt (PCS) een jaarlijks subsidiebedrag voor het uitvoeren van sectorspecifiek praktijkonderzoek en praktijkvoorlichting. Een belangrijk thema hieronder is de klimaatverandering en de klimaatadaptatie.

We hebben ook de praktijkcentra extra middelen toegekend via het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

Binnen het proefprogramma van de afdeling Boomkwekerij op het PCS wordt sinds 2009 ingezet op het verzamelen van nieuwe en interessante boomsoorten en

cultivars, om zo vermeerderingsmateriaal beschikbaar te stellen voor boomtelers. De soorten worden geselecteerd op hun tolerantie tegen bepaalde ziekten of plagen en specifieke esthetische kenmerken, maar sinds 2018 worden de soorten ook specifiek opgevolgd naar hun tolerantie tegen droogte en hitte tijdens de lange droogteperiodes in 2018, 2019 en 2020. Deze kennis werd verspreid naar de boomkwekerijsector tijdens de jaarlijkse studiedagen.

Tevens wordt aan telers de mogelijkheid geboden om door middel van proefopvolging te bekijken hoe nieuwe soorten omgaan met extreme weersomstandigheden. Op die manier wordt ervaring en kennis opgedaan over 'de juiste plant op de juiste plaats'.

Binnen de afdeling Groen van het PCS wordt praktijkonderzoek uitgevoerd ter ondersteuning van groenvoorzieners, zoals lokale besturen, landschapsarchitecten, tuinaannemers, projectontwikkelaars enzovoort. De focus ligt op het realiseren van multifunctionele groenzones met een minimaal onderhoud. Er wordt sterk ingezet op soorten voor specifieke toepassingen zoals geveltuinen, groenblijvende vormheesters, bodembedekking en het voorzien van voedsel voor bijen, vlinders en vogels.

Dit jaar wordt ook een overlegplatform rond klimaatbomen opgestart tussen de sierteeltsector, die al een eigen lijst samenstelde, en de groensector, die ervaringen heeft uit aanplantingen in steden en gemeenten. Op die manier kun je tot een dynamische lijst met klimaatbomen komen.

Ik kom tot uw tweede vraag. Ik zie inderdaad kansen om de positieve effecten van een dergelijke inplanting en de kennis binnen de sierteeltsector onder de aandacht van lokale besturen, groendiensten, tuinaannemers en andere actoren te brengen.

Momenteel wordt de European Nurserystock Association ondersteund met een Europese promotiesubsidie naar lokale overheden, projectontwikkelaars en architecten toe binnen het 'Green Cities'-project. Dat heeft in 2018 geresulteerd in een lijst met klimaatbomen vanuit de Vlaamse boomtelers. Eind 2021 werd door dit project het 'Zakboek voor klimaatadaptief groen in de stad' uitgebracht. Daarbinnen is er een hoofdstuk 'Groene steden in de praktijk', dat door de afdeling Groen van het PCS werd aangebracht. Op 24 september 2021 werd dat toegelicht tijdens het seminarie 'More Green Cities for Europe'. Zulke evenementen slaan belangrijke bruggen tussen de sierteelt- en groensector voor de realisatie van meer kwalitatieve groenzones.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Het overlegplatform tussen de sierteelt en de groensector is een zeer goed initiatief dat wordt genomen om hen rond de tafel te krijgen. Er is zeer veel kennis aanwezig bij beide. Kennis bundelen lijkt mij dan ook zeer relevant.

Er komen meer en meer signalen, onder andere vanuit de boomsector, dat men niet altijd naar inheemse boomsoorten moet gaan kijken, zeker niet in kernen in stedelijk gebied of andere dorpskernen. Wegens de hogere temperaturen of andere eigenschappen kunnen een aantal niet-inheemse soorten daar soms een betere rol vervullen dan inheemse soorten. Dat soort inzichten heeft natuurlijk wat tijd nodig. Daarom is het ook goed dat men samen rond de tafel zit en dat er bruggen worden geslagen via evenementen, via hand- of zakboeken en andere studiedagen.

Minister, ik ben tevreden met de steun die u daar geeft aan het PCS. Ik wil u vragen om die steun de komende jaren vol te houden. Want klimaatadaptie en afkoeling van kernen en steden wordt een zeer grote uitdaging. We moeten die met beide

handen vastnemen, via de proefcentra, maar ook via de sierteeltsector, de boomteeltsector en iedereen die bezig is met het aanplanten van openbaar groen.

Ik heb geen bijkomende vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het acute probleem voor korteketenvarkensboeren om hun varkens te slachten – 1216 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, we hebben het al over de varkenssector gehad, maar een deeltje van de varkenshouders richt zich heel specifiek op korte keten en thuisverkoop. In die zin kunnen zij een beperkt aantal varkens naar de slacht brengen.

Minister, in september vorig jaar stelde ik u reeds een vraag naar aanleiding van de toenemende problemen voor schapenhouders om in hun buurt hun dieren te laten slachten. Ik vroeg toen naar overleg, maar u verwees naar lopend onderzoek. De boeren schieten daar op korte termijn natuurlijk niet veel mee op.

Vandaag zitten ook varkensboeren, zeker ten oosten van Brussel, volledig vast. Die trend is al een tijdje bezig. Sinds 2018 zijn steeds meer slachthuizen of slachtlijnen voor deze korteketenboeren verdwenen. De redenen zijn divers, maar het komt erop neer dat grote slachthuizen niet geschikt zijn, of zich niet geschikt vinden, om aparte slachtlijnen voor kleine aantallen varkens operationeel te houden. Dat betekent dat een korteketenboer uit Limburg of Vlaams-Brabant met enkele varkens naar Meer, Torhout of Moeskroen moet om die daar te laten slachten, en daarna opnieuw moet rijden om de karkassen op te halen. Dat is economisch natuurlijk niet echt haalbaar, maar het staat ook haaks op het hele idee van de korte keten.

Minister, we hebben het er in het verleden ook al over gehad: de korte keten moet niet alleen vormkrijgen op bedrijfsniveau, dat kan bovendien niet zonder dat er goede, performante en aangepaste tussenstructuren zijn. Voor het slachten kunnen dat kleinere regionale coöperatieve slachtinrichtingen zijn. Die kunnen onze varkenshouders ontlasten en ontzorgen van een deel van het werk. Maar vooral zullen die dan aangepast zijn aan hun specifieke noden, en die zijn toch wel anders dan voor een gangbare varkenshouder. Dat betekent dat ze de toegang garanderen voor een gevarieerder aanbod en dat ze zich dichtbij bevinden zodat levend transport volledig of zoveel mogelijk vermeden wordt.

Kleinere, meer decentrale slachtinrichtingen hebben ook het potentieel om het risico op verspreiding van ziekten te verlagen en verhogen de autonomie van onze korteketenveehouders. Het kunnen bijvoorbeeld ook microslachtinrichtingen op de hoeve zelf zijn. Verschillende varkensboeren in die korte keten en thuisverkoop zijn vragende partij om op hun hoeve zelf te kunnen slachten en zijn bereid om daarvoor de nodige investeringen te doen.

Minister, bent u bereid om op zeer korte termijn met de diverse actoren rond de tafel te gaan zitten om de problematiek te bespreken en afspraken te maken om snel tot een oplossing te komen? Kan er eventueel worden gedacht aan tijdelijke afspraken met enkele slachtinrichtingen vooraleer er een meer definitieve

oplossing mogelijk is, om onze varkenshouders uit de nood te helpen? Kan de Vlaamse overheid hierin een rol spelen?

In de ons omringende landen zijn microslachterijen, slachtinrichtingen op de hoeve, toegestaan. Bij ons is dat onmogelijk of in elk geval zeer moeilijk. Ik weet dat de bevoegdheid daarvoor voor een groot deel op federaal niveau ligt. Maar ziet u de redenen daarvoor? Welke argumenten worden hiervoor gehanteerd? Bent u daarover al bevraagd door varkenshouders om daar uw kijk op te geven?

Een belangrijk deel van de bevoegdheid ligt bij uw federale collega. Hebt u met hem reeds contacten gehad om het probleem van het slachten voor deze mensen aan te kaarten? Indien ja, wat was hiervan het resultaat? Indien niet, bent u bereid om snel in overleg te treden om tot concrete oplossingen op korte termijn te komen? Want dit is echt een acuut probleem. Deze mensen: die slachthuizen sluiten van vandaag op morgen de deuren voor hen. We moeten hun daarbij ondersteuning geven zodat zij verder kunnen gaan met hun manier van bedrijfsvoeren die we toch allemaal in de diversificatie van onze bedrijven willen behouden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Steenwegen, ik ben uiteraard op de hoogte van de problematiek. Ik heb mijn administratie al enige tijd de opdracht gegeven om de evolutie binnen de keten op te volgen. We hebben dit ook al eens besproken in oktober vorig jaar.

Het departement zit momenteel met diverse actoren rond de tafel, ook met de federale administraties. Men bekijkt de mogelijkheden die er zijn met betrekking tot het slachten van dieren in de korte keten. Er wordt hierbij ingezet op drie sporen.

Ten eerste is er een traject rond het mobiel slachten voor pluimvee. Dat traject vloeit voort uit een EIP-project (European innovation partnership). We zullen dat verder concretiseren. Het zit nu in de finale fase. Om te kunnen overgaan tot een operationele fase heeft het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) recent specifieke richtlijnen voor dergelijke installaties uitgewerkt. Hierdoor kunnen we mobiele slachtunits die verbonden zijn aan een erkende slachtinrichting, op korte termijn opstarten. BioForum faciliteert dit proces en staat in nauw contact met alle betrokken overheidsinstanties.

Het spoor rond de regionale microslachthuizen wordt samen met de projectpartners microslachthuizen verder uitgediept. We bekijken de haalbaarheid van het heropenen van kleine, regionale slachthuizen voor verschillende diersoorten. Het doel is om per provincie enkele kleine slachthuizen op te richten. Voor de uitbating wordt bijvoorbeeld bekeken of er een verregaande samenwerking tussen diverse inrichtingen mogelijk is om zo de economische haalbaarheid te vergroten en de administratieve lasten voor de individuele inrichtingen te verlichten.

Het derde spoor zijn de huis- of hoeveslachthuizen. Dat traject wordt gefaciliteerd door het Steunpunt Korte Keten. Binnen dit spoor worden de mogelijkheden onderzocht om bedrijfseigen dieren op het landbouwbedrijf zelf te slachten en te commercialiseren via de korte keten.

Bij de realisatie van die verschillende sporen zijn de hele keten en de verschillende overheidsinstellingen betrokken. Ook is er op regelmatige basis overleg tussen de trekkers van de verschillende initiatieven. Ook dit facet wordt door het Departement Landbouw en Visserij op de voet opgevolgd.

Private huis- of hoeveslachthuizen verbonden aan een landbouwbedrijf zijn in Vlaanderen wel degelijk mogelijk, maar in de praktijk blijkt het opzetten van een

dergelijk initiatief niet evident. Slachten moet altijd gebeuren in een door Europa goedgekeurd en erkend slachthuis en moet ook voldoen aan alle eisen die worden opgelegd vanuit Europa, de lidstaat en de regio. Naast de federale eisen inzake voedselveiligheid en traceerbaarheid zijn er ook nog de voorwaarden om een omgevingsvergunning te verkrijgen. Bij het laatste speelt voornamelijk de problematiek inzake een correcte verwerking van het afvalwater en het slachtafval een rol. Daarnaast is er ook nog de discussie of een slachthuis thuishoort in agrarisch gebied.

Collega Steenwegen, dat is de stand van zaken. De belangrijkste doorbraak is die voor de pluimveeslachterijen. Maar uw vraag ging uiteraard over de varkens.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We hebben het hier inderdaad reeds vroeger over gehad. U hebt toen ook een stand van zaken gegeven.

Ik zie dat er wel enige vooruitgang is, maar het gaat toch altijd vrij traag. Mobiel slachten wordt inderdaad het meest concrete. Dat was ook al het meest concrete, omdat er onderzoek was gebeurd en er reeds werd gekeken voor een concrete toepassing voor pluimvee. Maar daar zijn onze varkensboeren natuurlijk niet veel mee geholpen.

Ik begrijp dat een aantal initiatieven nu lopende zijn. Een aantal varkenshouders nemen zelf initiatief om thuis een slachtinrichting in te richten. Dat is echter niet evident. Er worden heel wat eisen gesteld. Die eisen zijn terecht, maar men maakt het hun niet gemakkelijk, terwijl we zien dat het in het buitenland meer gebeurt.

Ik ben wel blij dat er ook wordt gekeken naar een andere optie, namelijk meer regionaal kijken naar een aantal slachthuizen die dan toch in de regio mogelijkheden kunnen bieden. Ik weet echter niet wat de economische rendabiliteit daarvan is. Ik heb een aantal gesprekken gevoerd met slachthuizen. Het gaat natuurlijk over een economische rendabiliteit. In de gangbare slachthuizen past dat als een tang op een varken. In de normale slacht gaat het natuurlijk over de massa en niet zozeer over die zeer specifieke kleinere stromen.

Nu, door het acute probleem zou ik toch willen vragen of u vanuit de Vlaamse overheid, uw kabinet of administratie bereid bent om waar mogelijk te faciliteren. Ik begrijp dat er wel gesprekken aan de gang zijn om met een of twee slachthuizen tijdelijke afspraken te maken zodat de boeren toch nog toegang zouden krijgen. Bent u bereid om in de tussentijd, tot wanneer we bijvoorbeeld meer duidelijkheid krijgen van het FAVV over thuis slachten en zo, via de administratie te faciliteren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil dat zeker bekijken, maar we doen al alles wat we kunnen voor deze problematiek. We volgen dat verder op en ik neem uw vraag zeker mee.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

U bent ongetwijfeld tevreden?

Chris Steenwegen (Groen): Ik moet hiermee tevreden zijn, maar ik wil toch blijven wijzen op de acuutheid van het probleem. Ik zou toch aansporen om in gesprek te zijn en te blijven. Ik denk dat er mogelijkheden zijn. Er is bij de actoren ook wel begrip voor de problemen die zich nu stellen. Dit is echt een pleidooi om dat zo snel mogelijk op te nemen en iedereen ervan te overtuigen om minstens

tijdelijke oplossingen te voorzien vooraleer meer definitieve oplossingen mogelijk zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse positie in de Europese eiwitstrategie – 1314 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): We hebben in deze commissie de Vlaamse eiwitstrategie al meerdere keren besproken. Dat is ook belangrijk en u hebt zich daartoe geëngageerd. Een hogere productie en consumptie van plantaardige eiwitten maken deel uit van de oplossing om de huidige klimaat- en milieu-uitdagingen in onze landbouw aan te pakken. De Vlaamse voedselstrategie bevat reeds enkele goede elementen om richting een meer duurzame eiwitvoorziening te gaan, maar Vlaanderen zal die omslag ook niet alleen kunnen maken. Het is binnen een bredere Europese context dat er moet worden getracht om in te zetten op duurzame eiwitten, zowel in productie, verwerking als consumptie.

Oostenrijk en Frankrijk hebben officieel aan de Europese Commissie gevraagd om werk te maken van een Europese eiwitstrategie. Hiermee willen ze binnen de Europese markt de voedselketens verduurzamen en een hogere voedselveiligheid en voedselsoevereiniteit binnen Europa garanderen. Dit zou geen seconde te vroeg komen, want we importeren nog altijd massaal plantaardige eiwitten, met de nodige stikstof, om ons vee te voederen. De menselijke consumptie van plantaardige eiwitten zit daarnaast in de lift en moet nog verder worden gestimuleerd om tot een evenwichtig productie- en voedingsevenwicht te komen.

Om deze plantaardige eiwitten binnen Vlaanderen en Europa te produceren en zo ook een meerwaarde voor de Vlaamse en Europese landbouwers te creëren moet er ook op Europees niveau worden samengewerkt om tot een coherent beleid te komen.

Steunt u de vraag van de ministers van Landbouw uit Oostenrijk en Frankrijk om tot een Europese eiwitstrategie te komen? Zo ja, welke stappen zult u hierbij ondernemen of hebt u reeds ondernomen?

Welke kansen ziet u voor de Vlaamse landbouwers bij een Europese overkoepelende eiwitstrategie?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: We hebben het in deze commissie al regelmatig gehad over de Vlaamse eiwitstrategie en de stappen die ik hieromtrent neem. Ik deel dus absoluut de visie van mijn Oostenrijkse en Franse collega's dat er ook actie en afstemming op Europees niveau nodig is. De strategie moet bijdragen aan een grotere zelfvoorziening in eiwitten op Europees niveau.

Gelet op de potentiële klimaat- en milieuwinsten draagt een Europese eiwitstrategie ook bij aan de doelstellingen van de Green Deal.

De vraag naar een Europese eiwitstrategie betekent echter niet dat er geen Vlaamse eiwitstrategie meer nodig is, integendeel. Want naast de acties op Europees

niveau, zijn er immers ook heel wat acties op regionaal of lidstaatniveau mogelijk en nodig, bijvoorbeeld richting teelttechniek, verwerking of consumentenvoorkeuren. Voor deze lokale acties, zeker inzake ketenontwikkeling en -onderzoek, is samenwerking en kennisdeling een must. Daarom hebben we een projectoproep met middelen van Vlaamse Veerkracht gelanceerd. Opnieuw, collega Steenwegen, ik deel de mening van mijn Franse en Oostenrijkse collega's dat er nood is aan acties op Europees niveau.

De verhitte discussies die we voeren inzake internationale handel illustreren ook dat het eiwitverhaal verre van louter een landbouw- of landbouwtechnisch verhaal is. Frankrijk, de huidige voorzitter van de Raad, wil hier prioritair aandacht aan besteden tijdens hun Europees voorzitterschap. Dat moet ervoor zorgen dat de invoer van landbouwproducten aan dezelfde normen moeten voldoen als de Europese landbouwproducten. Dat kan uiteraard bijdragen aan een eerlijkere handel en een gelijk speelveld.

Er zijn ook teelttechnische uitdagingen om subtropische gewassen in ons klimaat te laten gedijen. Het voorbeeld van maïs, wat op enkele decennia een rendabele teelt werd in Europa, toont aan dat die technische uitdagingen niet onoverkomelijk hoeven te zijn.

Binnen de EU is met het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) een beleidskader gecreëerd waarbinnen de lidstaten ondersteuning kunnen bieden om acties uit hun nationale eiwitstrategieën te implementeren. Als je naar ons ontwerp van Strategisch Plan GLB kijkt dat nu in openbaar onderzoek gaat, zul je zien dat we daar volop op willen inzetten, onder andere met onze pre-ecoregelingen die dit jaar reeds van start zijn gegaan.

Op de Europese Landbouwrada zal ik dan ook een gecoördineerd optreden op EU-niveau steunen. U vraagt dat, collega, en ik zal dat ook doen. Binnen Vlaanderen zie ik mogelijkheden om zelf meer plantaardige en nieuwe eiwitten te produceren, maar onze productiekringlopen kunnen ook nog meer een regionale circulariteit nastreven. Denk maar aan de voederverzorging voor onze veehouderij.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik ben nu nog meer tevreden dan daarnet omdat u, minister, zegt dat als ik dat vraag, u dat zult doen. Fantastisch, hé.

Minister, ik denk dat we het eens zijn. We zijn in Vlaanderen bezig om dat op te zetten, maar ik denk dat het Europees niveau ook van belang is. We kunnen van elkaar leren, we kunnen elkaar ondersteunen.

U haalt een aantal argumenten aan die ook uw collega's gebruiken om dit pleidooi te houden. Het gaat voor een stuk over voedselsoevereiniteit, over de noodzakelijke verschuiving naar de ondersteuning van een meer plantaardige consumptie. Het gaat terecht ook over het level playing field waarover we het al vaak hebben gehad, over de import en eigen productie van producten.

Ik ben blij met uw antwoord. Ik denk dat we de bekommernissen delen en ook de opportuniteiten zien die dit biedt. Ik heb dan ook geen bijkomende vragen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Minister, ik ben over alternatieve eiwitten al meerdere keren tussengekomen.

Ik wil kort starten met een nuance. Er is de terechte opmerking van collega Steenwegen dat we een vrij grote import van soja in ons land kennen, maar ik

moet toch wel nuanceren dat een belangrijk deel niet voor de Belgische markt, maar voor transit is bestemd. We zetten ook al heel hard in op maatschappelijk verantwoorde soja. We zijn daarvan in Vlaanderen, na de noordse landen, de vierde grootste afnemer. Dat wil ik toch even duiden.

Waarom kom ik specifiek tussen? Natuurlijk wil ik die Europese eiwitstrategie mee ondersteunen. De toekomst ligt daar duidelijk in, maar ik heb gisteren van de minister ook een antwoord gekregen op een schriftelijke vraag. Daarin staat toch wel heel wat hoopvolle informatie over het uitbouwen van alternatieve eiwitten in Vlaanderen. Het areaal voor humane voeding en diervoeder is in Vlaanderen in tien jaar tijd bijna verdrievoudigd van, afgerond, 10.000 hectare naar bijna 30.000 hectare. Voor humane voeding blijft het een bescheiden stijging, maar voor diervoeder zien we meer dan een verdrievoudiging. Dat zijn toch wel hoopvolle cijfers die ik even wilde meegeven in aansluiting op deze vraag.

Het enige probleem blijft natuurlijk dat de ontwikkeling van soja nog op zich laat wachten. Ook over de opbrengst per hectare zijn er nog wel wat vragen te stellen.

Ik weet dat het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) twee eigen soorten heeft ontwikkeld. Misschien is mijn enige vraag voor de minister of er daar al prospectie is over de opbrengst per hectare. Bedankt.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt voor de aanvullingen. Ik denk dat collega Steenwegen geen aanvullende opmerkingen had, en blij was dat ik hem volg. Geniet van die zeldzame momenten, collega Steenwegen. Ze zijn u oprecht gegund.

Collega Talpe, we vragen die aanvullende cijfers na. U kunt ze ook nog eens schriftelijk stellen, dan krijgt u als eerste de info. Maar zodra we die hebben, voeg ik ze alleszins ook toe.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik wil u geruststellen, minister. Ik kan ook genieten als we het niet eens zijn met elkaar. Ik heb voor de rest geen vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.